

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

О.Б. СТРІЛЮК

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ШКОЛАХ ЄВРОПИ: ДОСВІД І НАЙКРАЩІ ПРАКТИКИ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

в рамках проекту програми Erasmus+
«Європейська освітня сфера: можливість та виклики для України»
N 611363- EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE

**Чернігів
2020**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГУМ» ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ
ТА СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
ІМЕНІ О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

О.Б. СТРІЛЮК

**ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ШКОЛАХ
ЄВРОПИ: ДОСВІД І НАЙКРАЩІ ПРАКТИКИ**

**(INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN SCHOOLS OF
EUROPE: EXPERIENCE AND THE BEST PRACTICES)**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**в рамках проекту програми Erasmus+
«Європейська освітня сфера: можливість та виклики для України»
N 611363- EPP-1-2019-1-UA-EPP1MO-MODULE**

**Чернігів
2020**

УДК 37.013.3-0.27.31(072)(4)
С 85

Рецензенти: д.і.н., проф. Ячменіхін К.М.
к.і.н., проф. Острянко А.М.

Відповідальний редактор: д.і.н., проф. Коваленко О.Б.

Стрілюк О.Б.

С 85 Інноваційні освітні технології в школах Європи: досвід і найкращі практики: навчально-методичний посібник. Чернігів: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, 2020. 56 с.

This publication has been funded with support from the European Union.

The publication reflect the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

УДК 37.013.3-0.27.31(072)(4)

С 85

Друкується за рішенням кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.)

© Стрілюк О.Б., 2020

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	4
МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ	7
ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	11
ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	12
ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ	37
ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ	40
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	44
МЕТОДИ НАВЧАННЯ. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ	46
ФОРМИ КОНТРОЛЮ. РОЗПОДІЛ БАЛІВ	47
ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ	48
ГЛОСАРІЙ	49

АНОТАЦІЯ

Дисципліна «Шкільні інноваційні освітні технології в Європі: досвід і найкращі практики» є складовою інтеграційного міждисциплінарного курсу «Європейський освітній простір: можливість та виклики для України» («European Educational Area: Opportunity and Challenges for Ukraine») N 611363-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE (реєстраційний номер в Україні – 4307). Курс розраховано на слухачів класичних університетів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки бакалавра. Дисципліна побудована згідно вимог кредитно-трансферної програми системи організації навчального процесу в закладах вищої освіти та узгоджена з орієнтовною структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

Інтеграція України до світового демократичного простору передбачає кардинальну трансформацію усіх суспільних сфер, у тому числі й освіти. В умовах інформаційного суспільства освіта стає одним із провідних засобів підготовки молоді до життя, подальшої роботи. Це обумовлює необхідність інноваційного розвитку усіх її ланок, зокрема, й шкільної. Вивчення позитивного досвіду країн Європи, безумовно сприятиме успішній реалізації цього завдання.

Дисципліна «Шкільні інноваційні освітні технології в Європі: досвід і найкращі практики» зорієнтована на те, щоб розкрити структуру системи шкільної освіти в Європі, основні напрямки та тенденції освітньої політики, технології навчання та викладання, ознайомити з інноваціями в середній освіті. Розуміючи, що сучасна школа потребує фахівців творчих, креативних, здатних швидко орієнтуватись в насиченому інформаційному просторі, а також ухвалювати нестандартні рішення, вчитися та розвиватися протягом всього життя, дисципліна також спрямована на те, щоб допомогти майбутнім вчителям оволодіти новітніми технологіями у навчанні історії та підготовки сучасних гуманітаріїв. Важливим є також набуття навичок аналізу системи освіти Європейської союзу та України, щоб у подальшому мати змогу оцінювати, формувати та корегувати освітню політику.

Дисципліна «Шкільні інноваційні освітні технології в Європі: досвід і найкращі практики» для студентів бакалаврату планується на один семестр. Нею передбачено проведення 12 годин лекційних та 24 годин практичних занять. Теоретична та практична діяльність в рамках цього курсу поєднуються з метою забезпечення формування необхідних компетентностей майбутніх вчителів.

Залік з курсу – практичний, з використанням проєктного методу. Студенти презентують різні інноваційні освітні технології, з особливою увагою до переваг та недоліків, до специфіки їх впровадження.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТА – ознайомлення з сутністю, змістом шкільних інноваційних освітніх технологій в країнах ЄС, досвідом та кращими практиками їх впровадження; окреслення можливостей творчого застосування перспективного для України досвіду зарубіжних країн.

Відповідно до мети передбачається вирішення таких **ЗАВДАНЬ**:

- проаналізувати історію освітньої політики ЄС, її нормативно-правову базу та механізми реалізації;
- звернути увагу на особливості періодів розвитку шкільної освіти в Європі; інструменти посилення її ефективності та критерії Брюсселя для моніторингу розбудови державами-членами ефективної шкільної освіти;
- вивчити сучасний стан стандартизації середньої освіти в Україні;
- розглянути основні підходи щодо формування змісту шкільної історичної освіти в Європейському Союзі, виділити основні тенденції у викладанні історії в країнах ЄС;
- проаналізувати можливості Інтернету в освіті;
- визначити сутність інновацій в освіті, їх види та класифікацію;
- визначити можливості та перешкоди входження української освіти в європейський простір.

По закінченню курсу студент має оволодіти певними знаннями та вміннями.

Студент повинен знати:

- основні принципи політики ЄС в сфері освіти; нормативні документи, якими вона регулюється.
- основні організаційні моделі європейської освіти, її рівні та види, міжнародну стандартну класифікацію освіти;
- сучасний стан розроблення стандартів середньої освіти в Україні, основні їх принципи, нормативно-правове забезпечення та відповідність європейським стандартам;
- позитивні риси та проблемні моменти змісту шкільної історичної освіти у Європейському Союзі;
- предметні можливості Інтернету в освіті;
- призначення, принципи побудови і роботи глобальних комп'ютерних мереж; правила успішного пошуку інформації;
- сутність основних змістовних положень технологій навчання та їх роль в діяльності спеціаліста;
- специфіку впровадження освітніх інновацій у школах країн ЄС та України.

Студент повинен уміти:

- аналізувати основні документи, що висвітлюють історію освітньої політики ЄС, становлять її нормативно-правову базу;
- оперувати сучасною науковою термінологією;
- працювати з навчальною та науковою літературою з проблем сучасних шкільних інноваційних освітніх технологій;
- орієнтуватись в методологічних підходах до сучасної історичної освіти європейських країн;
- давати власну оцінку «універсалістській» концепції викладання історії в країнах Європейського Союзу;
- користуватись правилами успішного пошуку інформації в Інтернеті;
- розумітись на використанні Інтернет-технологій у процесі викладання історії в школі;
- логічно мислити, професійно обґрунтовувати та відстоювати власну точку зору щодо необхідності впровадження тих або інших інновацій у школах;
- вибирати освітні технології відповідно до існуючих реалій;
- оцінювати сучасний стан та перспективи впровадження освітніх інновацій у школах європейських країн та України;
- якісно реалізовувати на практиці технології навчання;
- адаптувати технології до тих чи інших умов.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Освітня політика Європейського Союзу: становлення та механізми реалізації

Багатоаспектність поняття «освітня політика Європейського Союзу» та його змістовні характеристики. Фактори становлення та розвитку загального освітнього простору ЄС: політичні, соціальні, економічні, педагогічні. Багатостороння взаємодія Ради Європи в сфері освіти та її розвиток у Римському договорі 1957 р. Розвиток положень цього договору щодо освіти в 60 – 70-х рр. XX ст. «Програма дій в галузі освіти» 1976 р. та результати її впровадження. Період утвердження спільної європейської освітньої політики.

Маастрихтський договір. Зелена книга 1993 р. «Про європейський вимір в освіті». Біла книга 1995 р. «Викладання і навчання – на шляху транснаціональної мобільності». «Навчання в інформаційному суспільстві – план дій Європейської освітньої ініціативи, 1996 – 1998 рр.». «До Європи знань». Лісабонська стратегія та програми сприяння її успішної імплементації. Інноваційна стратегія «Європа 2020».

Джерела правового регулювання сфери освіти Європейського Союзу.

Діяльність Європейської Комісії в освітній сфері, її завдання. Напрямки роботи Генерального Директорату з питань освіти та культури. Виконавча агенція з питань освіти, аудіовізуальних засобів і культури.

Тема 2. Політика Європейського Союзу у галузі шкільної освіти

Періодизації щодо розвитку політики ЄС у галузі освіти та професійної підготовки. Період «становлення» та період «інтенсифікації». Поняття «політика ЄС в галузі шкільної освіти».

Проблема раннього закінчення шкіл (ESL). Система управління школою. Школи як середовище спільної відповідальності всіх зацікавлених сторін (шкільних лідерів, викладацького і непедагогічного персоналу, батьків, зовнішніх зацікавлених сторін).

Планування та моніторинг шкіл. Шкільний менеджмент. Співпраця в рамках освітніх систем. Вчитель – фасилітатор. Навички та компетентності вчителів. Їх стосунки з учнями та батьками. Початкова освіта вчителів та постійний професійний розвиток.

Шкільна культура. Підтримка учнів. Їх участь у шкільному житті. Інтерактивне та діалогічне викладання та навчання. Шкільні проекти. Участь учнів у процесах прийняття рішень. Профорієнтація та підтримка. Індивідуальні та альтернативні програми навчання. Діагностичне

оцінювання. Позашкільне навчання. Моніторинг учнів, що перебувають у групі ризику. Цільова підтримка.

Залучення батьків. Зв'язок та інформація. Інструменти ІКТ для підтримки спілкування з батьками (електронні щоденники, інтерактивні бюлетені, веб-сайти, тощо). Участь батьків у рішеннях, пов'язаних з навчанням.

Зацікавлені сторони. Співпраця з професіоналами та службами в різних сферах (соціальними працівниками, психологами, активістами). Мультидисциплінарні команди. Відносини між школами та громадами.

Тема 3. Європейська система середньої освіти

Сучасні моделі конструювання змісту на різних рівнях шкільної освіти в країнах Європейського Союзу. Трищаблева структурна модель загальної середньої освіти (початкова, основна, старша школа). Двощаблева модель (початкова школа + основна). Альтернативна модель. «Молодша школа не може бути неуспішною». Тривалість початкової освіти в країнах Європейського Союзу. Поділ середньої школи на основну й старшу (II і III щаблі повної середньої освіти). Тривалість навчання. Напрями середньої освіти: академічний, технологічний, мистецький, професійний. Особливості освіти III щабля. Матрикуляційні іспити. Зближення та узгодження моделей у функціональному та змістовому аспектах. Інформатизація освіти.

Рівні та види освіти. Формальна, неформальна, інформальна освіта. Концепція освіти дорослих. Питання змісту освіти дорослих. Андорогогіка. Концепція «відкритого» навчання. Європейські дискусії щодо проблеми освіти дорослих.

Міжнародна стандартна класифікація освіти. Поняття: «освітні стандарти», «стандартизація». Головна мета запровадження стандартів. Елементи типової моделі освітнього стандарту в країнах ЄС. Приклади освітніх стандартів у деяких окремих країнах ЄС.

Тема 4. Інновації в освіті

Сутність інновацій. Їх класифікація. Інноваційний заклад освіти. Інноваційний потенціал педагога. Інноваційне середовище. Теорія і практика розвитку інноваційних процесів у країнах Європейського Союзу.

Інновації та освіта для сталого розвитку. Головні принципи сталого розвитку. Його ключові завдання. Комплекс дій, спрямованих на досягнення сталого розвитку. Роль людини у сталому розвитку суспільства. «Індекс людського розвитку». Індикатори сталого розвитку. Основні міжнародні документи щодо сталого розвитку. Поняття освіти для сталого розвитку. Головні інструменти впровадження освіти для сталого розвитку. Її зміст. Зміни в навчальному процесі. Екологічна освіта.

Підтримка підприємництва та інновацій. Альянси знань. План дій в

галузі цифрової освіти. Цифрова освіта: навчання, викладання, оцінка.

Тема 5. Хмарні технології в освіті: перспективи впровадження та використання

Інтернет: мобільний, бездротовий, підключений. Інтернет сьогодні: переваги та ризики.

Інформаційні хмари та навчання. «Серверні ферми». Причини використання хмарних технологій. Сфери використання хмарних технологій: створення нових додатків і послуг, створення та зберігання резервних копій, розміщення в Інтернеті веб-сайтів та блогів, стрім аудіо та відео, аналізування даних й прогнози на їх основі. Переваги використання хмарних технологій: вартість, швидкість, глобальне масштабування, продуктивність, надійність.

Використання хмарних сервісів Google. Google Apps та їх переваги. Мета використання сервісів. Меню доступу до сервісів. Реєстрація персонального облікового запису (акаунта). Пошуковий сервіс Google. Сервіс спеціалізованого пошуку Google Книги. Google Клас. Google Академія. Профіль науковця в Google Академія. Поштова служба Gmail. Електронне сховище даних Google Диск. Офісний пакет (Google Документи, Таблиці, Презентації). Сервіс для проведення он-лайн опитувань. Google Форми. Сервіси для створення списків розсилки та груп обговорень Google Групи. Сервіси підтримки комунікації Hangouts. Сервіси для створення блогів Blogger.

Тема 6. Виклики XXI століття європейським системам освіти

Полікультурна освіта. Європейська довідкова система ключових компетентностей для навчання впродовж життя. Забезпечення рівного доступу до ІКТ. Модель освітніх індикаторів. Мовна політика ЄС. Створення єдиного європейського простору, формування «європейської ментальності» та європейської громадянськості. Інтеркультурна освіта.

Викладання історії в країнах ЄС: проблеми та виклики. Ухвалення парламентською асамблеєю ЄС «Рекомендацій щодо вивчення історії в Європі» (1993 р.). Реалізація Радою Європи проєктів «Вивчення і викладання історії XX століття у Європі» (1998 р.); «Європейський вимір у викладанні історії» (2002 р.); «Образ іншого» (2006 р.). «Рекомендації Rec (2001 р.) 15 про викладання історії в XXI столітті в Європі, ухвалені Комітетом Міністрів 31 жовтня 2001 р. на 771-ому засіданні заступників міністрів».

Поглиблення гуманізації шкільної історичної освіти. Історія повсякдення. Усні свідчення. Гендерна проблематика та відносини статей. Формування гендерної ідентичності та утвердження моделі гендерної поведінки, що відповідає цінностям сучасного демократичного суспільства. Переорієнтація політичної історії на історію політики. Зміна акцентів при

характеристиці історичних постатей: негативні та позитивні риси, фактори, що впливали на прийняття доленосних історичних рішень.

Багатоперспективність (багаторакурсність) при викладанні історії. Походження терміну. Мета багатоперспективності. Суб'єктивний характер історичних оцінок. Теоретичне бачення проблем історії. Відмова від примітивного «чорно-білого» бачення. Відбір аргументів різних осіб і груп, що втягнуті в процес, або різних історичних подій. Оцінювання поглядів, ідей осіб, що надали інформацію. Відбір подібного та відмінного в різноманітних свідченнях про проблему. Обробка суперечливих доказів і свідчень того, що відбулося.

Мультикультурність як основа історичної свідомості. «Європейський вимір освіти». Відмова від поділу на національну та універсальну історію. Вивчення культурної спадщини, що демонструє взаємний позитивний вплив різних культур. Відмова від «героїчного пафосу». Акцент на проблемах рівноваги загальнолюдських, європейських, національних та етнорегіональних цінностей. Формування в учнів здатності до міжкультурного діалогу.

Інтернет-ресурси для вивчення та викладання історії. Histography: повна хронологія від великого вибуху до сучасності. Historypin: найбільший віртуальний музей. Процес відбору й оцінки вірогідності інформаційних джерел та самої інформації. Методика критичного аналізу та міжкультурний підхід в тлумаченні фактів. Розвиток критичного мислення.

Проекти співробітництва й підтримки між школами з тематики, пов'язаної з історією Європи.

Тема 7. Роль Інтернету в освіті

Інформатизація освіти. Основні способи пошуку інформації. Вказання адреси веб-сторінки. Переміщення за допомогою гіперпосилань. Використання спеціальних інструментів пошуку: добірка посилань, пошуковий каталог, простий пошук, розширений пошук, контекстний пошук. Пошукові системи та правила успішного пошуку інформації. Метапошукова система. Захист даних в Інтернеті.

Ефективність медіа в навчанні. Традиційні медіа: телебачення, преса, радіо, зовнішні носії. Новітні медіа: Інтернет-медіа, мобільні технології, інші креативні технології. Соціальні медіа: універсальні та професійні. Академічні або дослідницькі соціальні мережі. Тематичні блоги. Фото/відео/аудіо шерінг, лайвкастінг. Соціальні вкладки та новини. Підкасти. Геосоціальні мережі.

Інтернет-курси, тренінги. Вебінари як нова освітньо-комунікаційна технологія. Класифікація вебінарів. Основні функції. Ефективні моделі.

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема	План	К-ть годин
1	Політика ЄС в сфері освіти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Шкільна політика. 2. Шкільне управління. 3. Підтримка учнів. 4. Вчителі. 5. Батьки та сім'ї. 6. Залучення зацікавлених стор 	2
2	Європейська система середньої освіти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні організаційні моделі. 2. Рівні та види освіти. 3. Міжнародна стандартна класифікація освіти. 	2
3	Технології, викладання та навчання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростаємо з Google. 2. Інтернет: мобільний, бездротовий, підключений. 3. Інформаційні хмари та навчання. 	2
4	Інновації в освіті	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інновації та освіта для сталого розвитку. 2. Інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ). 3. Освіта підприємництва. 4. Синергія між освітою та культурою. 	6

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1.

Освітня політика ЄС

2 год.

1. Історія освітньої політики ЄС.
2. Нормативно-правова база.
3. Механізм реалізації освітньої політики в Європі.

Методичні рекомендації:

При підготовці першого питання слід звернути увагу на багатоаспектність поняття «*освітня політика Європейського Союзу*» та його змістовні характеристики. Слід виділити фактори, що обумовлюють становлення та розвиток *загального освітнього простору ЄС*: політичні, соціальні, економічні, педагогічні. Необхідно звернути увагу, що передумови для освітньої політики були створені задовго до появи в 1957 р. Європейського економічного співтовариства (ЄЕС). Відтак, слід проаналізувати напрацювання багатосторонньої взаємодії в сфері освіти, зроблені Радою Європи, та простежити, який розвиток вони отримали в Римському договорі від 25 березня 1957 р. Слід також звернути увагу, що розвиток багатостороннього співробітництва в рамках ЄЕС, відповідно до проголошених цілей, не був схематичним і послідовним. Подумайте, чим був викликаний цей феномен, та який розвиток отримали положення Римського договору, – в частині, що стосується питань освіти, – в 60 – 70-х рр. ХХ ст.? Особливу увагу слід звернути на ухвалення в 1976 р. «Програми дій в галузі освіти» та на результати її впровадження до 1986 р. Період же з 1987 по 1991 рр. став періодом остаточного утвердження спільної європейської освітньої політики.

Студенти мають звернути увагу на початок функціонування освітньої програми «Еразмус» та підписання Великої Хартії «Магна Карта» ректорами європейських університетів в Болоньї.

Розглядаючи друге питання, слід звернути увагу, що Маастрихтський договір став знаковим у галузі освітньої політики на європейському рівні. Варто відзначити, що цей договір разом з Зеленою книгою 1993 р. «Про європейський вимір в освіті» («European Dimension of Education») спричинили дискусію та вихід у листопаді 1995 р. Білої книги «Викладання і навчання – на шляху до навчання суспільства» («Teaching and Learning – Towards the Learning Society»), а в 1996 р. ще однієї Зеленої книги «Освіта – Навчання – Дослідження. Перешкоди на шляху транснаціональної мобільності», («Education – Training – Research. The obstacles to transnational mobility»), яку прийняла Європейська Комісія. Студенти також мають звернути увагу, що впродовж 1996 – 1997 рр. з'явилися два важливих

документи: «Навчання в інформаційному суспільстві – план дій Європейської освітньої ініціативи, 1996 – 1998 рр.» («Training in Information Society Plan of Action of the European Education Initiative, 1996 – 1998») та «До Європи знань» («Towards a Europe of knowledge»). Слід проаналізувати, які цілі формування європейської освітньої політики було визначено у цих документах, а також ті програми, які були реалізовані для досягнення означених цілей. Необхідно звернути увагу також на Лісабонську стратегію та відповідні програми, що мали сприяти її успішній імплементації, а також документи, покликані впроваджувати в життя основні цілі інноваційної стратегії «Європа 2020».

Оскільки друге питання передбачає розгляд основних джерел правового регулювання освітньої політики Європейського Союзу, то для проведення його більш повного та ґрунтовного аналізу, доречним є в цілому зацентрувати увагу на понятті «джерела права ЄС» та визначенні їх видів.

Для кращого опрацювання та розуміння перших двох питань студентам пропонується скласти таблицю:

«Роль освітньої політики в процесі європейської інтеграції»

Період	Основні завдання процесу європейської інтеграції	Сфера, що вимагає залучення освітньої політики	Основні напрями реалізації освітньої політики

Розглядаючи **третє питання**, слід звернути увагу, що діяльність ЄС в освітній сфері очолює та координує Європейська Комісія в особі Комісара з питань освіти, культури, багатомовності та молоді (EU Commissioner-designate for Education, Culture, Multilingualism and Youth). Також у Європейській Комісії функціонує Генеральний Директорат з питань освіти і культури (European Commission's Education and Culture Directorate General (DG EAC)). Необхідно визначити, якими є основні завдання Європейської Комісії, та на яких напрямках базується робота Генерального Директорату з питань освіти і культури. Слід також відзначити, які програми перебувають у межах компетенції Виконавчої Агенції з питань освіти, аудіовізуальних засобів та культури. Особливу увагу слід звернути на запровадження

Болонського процесу, програми «Коменіус» і в цілому на прагнення ЄС поширити Лісабонську стратегію на шкільну, і навіть дошкільну освіту.

Джерела:

1. Council Directive of 25 July 1977 on the education of the children of migrant workers (77/486/EEC). *Official Journal of the European Communities*. L. 199. 6.8.1977. P. 32–33.
2. Decision № 1720/2006/EC of the European Parliament and of the Council of 15 November 2006 establishing an action programme in the field of lifelong learning. *Official Journal of the European Union*. L. 327. 24.11.2006. P. 45–68.
3. Directive (EU) 2016/801 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on the conditions of entry and residence of third-country nationals for the purposes of research, studies, training, voluntary service, pupil exchange schemes or educational projects and au pairing. *Official Journal of the European Union*. L. 132. 21.5.2016. P. 21–57.
4. Green Paper on the European Dimension of Education. Brussels, 29 September 1993. URL: http://aei.pitt.edu/936/1/education_gp_COM_93_457.pdf.
5. Regulation № 1288/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013 establishing “Erasmus+”: the Union programme for education, training, youth and sport and repealing Decisions № 1719/2006/EC, № 1720/2006/EC and № 1298/2008/EC. *Official Journal of the European Union*. L. 347. 20.12.2013. P. 50–73.
6. Regulation № 452/2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 concerning the production and development of statistics on education and lifelong learning. *Official Journal of the European Union*. L. 145. 4.6.2008. P. 227–233.
7. Освітні програми Європейської Комісії. URL: <http://www.eu-edu.org/ua/euedu1.html>
8. План дій “Україна – Європейський Союз” від 12.02.2005 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=c&find=1&org=720>
9. Хартия основных прав Европейского Союза. Ницца, 7 декабря 2000 г. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_524

Література:

1. About EACEA. URL: http://eacea.ec.europa.eu/about/about_eacea_en.php
2. Activities of the European Union – Education, Training, Youth. URL: http://europa.eu/pol/educ/index_en.htm
3. Communication from the Commission Europe 2020 “A strategy for smart, sustainable and inclusive growth” / COM (2010) 2020 final, 3 March

2010. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/%20LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>.
4. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union. *Official Journal of the European Union*. 2008. C. 115. P. 1–388.
5. Glossary of European Union internal market terminology. Amended to include the Association agreement between the European Union and Ukraine / [compilers: Tuliakov V.O. (Editor), Pashkovskiy M.I., Barskiy V.R. (Technical editor), Katsyn M.Y., Alekseeva I.M.]. O.: Feniks, 2016. P. 134, 219. URL: <http://iele.bazick.com/books/289glossary-ofeu-internal-market-terminology>.
6. Judgment of the Court of 3 July 1974. – Donato Casagrande v Landeshauptstadt München. – Preliminary ruling requested by the Verwaltungsgericht München. – Germany. Case 9-74. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61974CJ0009>.
7. Teaching and Learning – Towards the Learning Society: White Paper on Education and Training, 29 November 1995. URL: http://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com95_590_en.pdf.
8. Treaty establishing the European Community (Articles 149 to 150). URL: <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/treaties>
9. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, 13 December 2007. *Official Journal*. C. 306 of 17 December 2007. URL: <http://eurlex.europa.eu/en/treaties/index.htm>
10. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навчальний посібник. – 2-е видання, доповнене. К.: «Хай-Тек Прес», 2008. 352 с.
11. Волес В. Творення політики в Європейському Союзі / В. Волес, Г. Волес; пер. з англ. Р. Ткачук. К.: Основи, 2004. 871 с.
12. Дайнен Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції: Пер. з англ. К.: К.І.С., 2006. 696 с.
13. Дзяд О. В. Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України / Common EU Policies and Their Significance for Ukraine [Текст]: навч. посіб. / За заг. ред. М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, Л. Прокопенка та В. Стрельцова. К.: Вид-во «Міленіум», 2009. 668 с.
14. «Економіка знання» починається в школі: європейська шкільна реформа, 07.07.2008. URL: <http://www.euedu.org/news/info/34>
15. Європейський Союз. Словник-довідник / Ред. М.Марченко. К.: К.І.С., 2006. 140 с.
16. Європейський Союз: політика, економіка, право: Навчальний посібник / За ред. Н.В. Антонюк, М.М. Микієвича. Львів, 2005. 532 с.
17. Іванюк І. Освітня політика: навч. пос. К.: 2006. – 226 с. URL: <http://www.taxon.kiev.ua/cgi-bin/p.cgi?a=tvrt&t=130&s=&g=50&lng=ua>

18. Колесник В. Загальна характеристика джерел правового регулювання сфери освіти Європейського Союзу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Т.3. В. 6. С. 154–158.

19. Краєвська О.А. Спільні політики Європейського Союзу: методичні рекомендації до навчального курсу. Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 128 с.

20. Михайлова О.С. Міжнародні договори як первинне джерело права Європейського Союзу. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. Вип. 1. С. 55–59.

21. Мовчан Ю. Лісабонський договір – новий етап європейського конституціоналізму. *Журнал Верховної Ради України «Віче»*. URL: <http://www.viche.info/journal/1259/>

22. Москаленко О.М. Джерела права Європейського союзу (міжнародно-правовий аналіз): автореф. дис. ...канд. юрид. наук: спец. 12.00.11 «Міжнародне право». Інститут законодавства Верховної Ради України. К., 2006. 17 с.

23. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу: Пер. з англ. К.: К.І.С., 2005. XIV с., 466 с.

24. На шляху до Європейського простору вищої освіти. URL: <http://www.tempus.org.ua/uk/vyshha-osvita-ta-bolonskyjproces/informacijno-analitychni-materialy.html>

25. Право Європейського Союзу: [навчальний посібник] / за ред. Р.А. Петрова. 4-те вид., змін. та доп. К.: Істина, 2011. 376 с.

26. Проблеми та перспективи входження України в європейський інтелектуальний простір: освітні аспекти. Збірник науково-експертних матеріалів, Київ. 2009. URL: <http://www.niss.gov.ua/book/Osvita/index.htm>

27. Смирнова К.В. Вплив Лісабонського договору на систему джерел права Європейського Союзу. *Європейські студії і право*. 2011. № 1 (3). С. 7–14. URL: [http://jmce.ukma.edu.ua/sites/default/files/No%201%20\(3\)_UESA%20Journal_2011.pdf](http://jmce.ukma.edu.ua/sites/default/files/No%201%20(3)_UESA%20Journal_2011.pdf).

28. Стрельцова О.В. Джерела права Європейського Союзу (теоретичні аспекти): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. К., 2008. 20 с.

29. Україна в Європейських освітніх програмах. URL: <http://www.eu-edu.org/ua/euedu67.html>

30. Яковюк І.В. Система джерел права Європейського Союзу: загальна характеристика. *Філософія права і загальна теорія права*. 2013. № 1. С. 209–220.

Перевірте себе:

1. Охарактеризуйте поняття «освітня політика Європейського Союзу», «загальний освітній простір ЄС».

2. Чому розвиток багатостороннього співробітництва в галузі освіти в рамках ЄС тривалий період часу не був чітко визначеним і послідовним? Чим можна пояснити цей феномен?

3. Якими були основні положення частини Римського договору, що стосувались освіти?

4. Визначте результати впровадження «Програми дій в галузі освіти» (1976 р.).

5. Чому період з 1987 по 1991 рр. можна вважати періодом остаточного утвердження спільної європейської освітньої політики?

6. Дайте визначення поняттю «джерела права ЄС», які його види існують?

7. Що собою являє нормативна база сфери освіти в Європі? Які її основні складові?

8. Визначте особливості правового регулювання сфери освітньої політики ЄС?

9. Якими є основні завдання Європейської Комісії, та на яких напрямках базується робота Генерального Директорату з питань освіти і культури?

10. В чому полягає сутність інноваційної стратегії «Європа 2020»? Які документи покликані впроваджувати в життя основні її цілі?

Семінар 2.

Європейська система освіти

2 год.

1. Проблеми європейської системи освіти XXI століття.
2. Основні тенденції у викладанні історії в країнах ЄС.

Методичні рекомендації:

Розглядаючи **перше питання**, слід звернути увагу, що освіта сприймалась ЄС як ключовий елемент, який забезпечував успіх європейської інтеграції. Необхідно ознайомитись з особливостями структури освітньої системи, змістом освіти в країнах ЄС, розібратись з поняттями «формальної», «неформальної» та «інформальної» освіти. Слід також зацентувати увагу, коли формується як самостійний науковий напрям «Концепція освіти дорослих» (“Adult education”). Варто відзначити, чим освіта дорослих відрізняється від освіти юного покоління, якими є її цінності, мотиви, мета, завдання, зміст, форми організації, способи контролю та оцінки, результати.

Акцентуючи увагу на формальній освіті, варто відзначити періоди розвитку саме шкільної освіти в Європі:

1) 50 – 80 - і рр. XX ст. – *період розширення доступу та вирівнювання можливостей;*

2) 80 – 90 - і рр. ХХ ст. – *період підвищення якості та результативності;*

та вказати, чим обумовлений перехід на початку ХХІ ст. до періоду посилення ефективності та справедливості та до зміни усталеного гасла «навчати всіх усьому» на «вчити вчитися».

Необхідно звернути увагу на інструменти посилення ефективності шкільної політики, а також на те, які контрольні показники були затверджені Брюсселем для моніторингу розбудови державами-членами саме ефективної та справедливої шкільної освіти.

Говорячи про виклики ХХІ ст., варто звернути увагу на ідею полікультурної освіти, складнощі, що виникають на шляху до реалізації мультикультурності в освіті в країнах ЄС, а також зупинитись на поняттях «білінгвальна» та «інтеркультурна освіта».

Розглядаючи друге питання, слід врахувати, що протягом другої половини ХХ ст. відбувався плановий, цілеспрямований процес зближення систем шкільної освіти різних країн ЄС. Слід звернути увагу на рішення, ухвалені 1993 р., на зустрічі у Відні керівників-держав членів ЄС, а також прийняття парламентською асамблеєю ЄС документу: «Рекомендації щодо вивчення історії в Європі» (1993 р.).

Аналізу потребують й інші проекти, реалізовані Радою Європи на загальноєвропейському рівні: «Вивчення і викладання історії ХХ століття у Європі» (1998 р.); «Європейський вимір у викладанні історії» (2002 р.); «Образ іншого» (2006 р.) та етапний документ у розвитку шкільної історичної освіти: «Рекомендації Rec (2001) 15 про викладання історії в ХХІ столітті в Європі, ухвалені Комітетом Міністрів 31 жовтня 2001 р. на 771-ому засіданні заступників міністрів». Студентам слід здійснити комплексний аналіз пропозицій та завдань щодо викладання історії в школах країн ЄС.

Джерела:

1. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance.) (2018/C189/01). *Official Journal of the European Union*, L 189, Volume 61, 4 June 2018. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2018:189:TOC_Developing_Key.
2. Competences at School in Europe: Challenges and Opportunities for Policy. Eurydice Report. European Commission/EACEA/Eurydice. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012. 68 p.
3. Key Data on Education in Europe 2012 Edition. Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA P9 Eurydice). 2012. 208 p.
4. Shared Histories for a Europe without Dividing Lines (2010 – 2014). URL: <https://www.coe.int/web/history-teaching/2010-2014-shared-histories-for-a-europe-without-dividing-lines>.

5. Закон України «Про освіту» (2017). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

6. Закон України про повну загальну середню освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

7. Рекомендації Rec (2001) 15 про викладання історії в XXI столітті в Європі. Рада Європи; Комітет Міністрів: Ухвалена Комітетом Міністрів 31 жовтня 2001 р. URL: <http://www.coe.int/T/F/Coop%20E9ration%20culturelle/Education/L%20enseignement%20de%20l%27histoire/Histoire%20du%2020e/Recommandation/Recommandation%20Ukr.asp>.

8. Рекомендація CM / Rec (2011) 6 Комітету міністрів державам-членам «Щодо міжкультурного діалогу і образу Іншого у викладанні історії». URL: [http://www.coe.int/t/dg4/education/historyteaching/Source/Results/AdoptedTexts/CM%20Rec\(2011\)6_Ukrainian.pdf](http://www.coe.int/t/dg4/education/historyteaching/Source/Results/AdoptedTexts/CM%20Rec(2011)6_Ukrainian.pdf).

9. Уэллс Г. «Яд, именуемый историей...» // Собр. соч.: В 15 т. Т. 15. М., 1964.

10. Шкільна історія очима істориків-науковців. Матеріали Робочої наради з моніторингу шкільних підручників історії України. К., 2008.

11. Яким має бути сучасний підручник з історії України. Стенограма круглого столу організованого Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти 19 травня 2010 / URL: <http://lb.ua/news/2010/05/26>.

Література:

1. Against bias and prejudice. The Council of Europe's work on history teaching on history textbooks. Strasbourg: CDCC, 1995. URL: <https://rm.coe.int/1680493c33>

2. Das geistige Erbe Europas. Napoli, 1994.

3. Gauthier R.-F. The Content of Secondary Education around the World: Present Position and Strategic Choices / Roger-Francois Gauthier. Paris: UNESCO Publishing, 2006. 140 p.

4. History without frontiers. A practical guide to international history projects in schools in Europe. Strasbourg: CDCC, 1996.

5. Hobsbawm E. Debunking Ethnic Myths. History is a weapon against an inventing Past – if we brave enough to use it. Open Society News. Winter, 1994.

6. Multiperspectivity in History Teaching: a Guide for Teachers, by Dr Robert Stradling Ukrainian version. URL: <http://www.coe.int/t/dg4/education/.../Source/.../MultiperspectivityUkrainian.pdf>

7. Mutual understanding and teaching of European history: challenges, problems and approaches. Strasbourg CDCC, 1996.

8. The reform of history teaching in schools in European countries in democratic transition. Strasbourg: CDCC, 1995.

9. Галлагер К. Викладання історії в контексті сприяння демократичним цінностям і терпимості: Посібник для вчителів. Харків: Харківська правозахисна група, 2001. 40 с.
10. Дел Морал К. Як упоратися із суперечливими та вразливими питаннями з методики викладання національної і всесвітньої історії у середній та старшій профільній школі. Приклад Іспанії. URL: <http://www.novadoba.org.ua/history/data/development/moral.html>
11. Європа та її болісні минувшини / Автори-упорядники Жорж Мінк та Лора Неймайер у співпраці з Паскалем Боннармом; пер. з фр. Є. Марічева. Київ: Ніка-Центр, 2009. 272 с.
12. Історична освіта: європейський та український досвід. Викладання національної історії в школах Центральної і Східної Європи. К., 2010. 288 с.
13. Калініна Л., Пометун О. На шляху до взаєморозуміння: загальноєвропейський аспект шкільної історії. *Історія в школах України*. 1998. № 1. С. 19–23.
14. Кріїнс Х. Європейські обрії історичної освіти. [Електронний ресурс] / Х. Кріїнс, Ван дер Лью Роорд Й. URL: <http://www.novadoba.org.ua/ukr/node/69>
15. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / за заг. ред. Ю. Шаповала. К.: ІПЕНД, 2013. 600 с.
16. Мисан В. Багатоперспективність як засіб та метод у навчанні шкільного курсу історії України. *Історія в школах України*. 2009. № 9. С. 3–7.
17. Сахновський О. Європейський вимір історичної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Сер. Історія. 2014. Вип. 2, ч. 1. С. 247–251.
18. Спільні історії для Європи без кордонів: URL: <http://www.novadoba.org.ua/ukr/shared-histories>.
19. Страдлінг Р. Багаторакурсність у викладанні історії. Посібник для вчителя. Рада Європи, Страсбург, 2004.
20. Страдлінг Р. Викладання історії Європи ХХ століття. Рада Європи, Страсбург, 2000.
21. Стобарт М. Совет Европы и историческое образование. *Преподавание истории в школе*. 1995. № 7.
22. Сучасні підходи до історичної освіти. Методичний додаток до навчального посібника «Історія епохи очима людини. Україна та Європа в 1900 – 1939 р.» Львів: НВФ «Українські технології», 2004. 128 с.
23. Єгоров Г. Стратегія реформування загальної середньої освіти в країнах Європейського союзу. *Історія в школі*. 2008. № 4.
24. Ферро М. Как рассказывают историю детям в разных странах мира: Пер. с фр. М.: Высшая школа, 1992. 351 с.

25. Фурер М. Національна історія й неперсичність – образ Швейцарії як «країни виняткової долі» в світлі змін у шкільних підручниках історії. *Українська історична дидактика*. 2000. № 4. С. 32–39.

Перевірте себе:

1. Які можна виділити етапи розвитку шкільної освіти в країнах ЄС? В чому полягають особливості кожного з них?
2. Чим обумовлений перехід на початку ХХІ ст. країн ЄС від усталеного гасла «навчати всіх усьому» до гасла «вчити вчитися»?
3. Яку мету переслідує сучасна європейська ідея історії?
4. Якими є методологічні підходи до сучасної історичної освіти європейських країн?
5. Якими є основні принципи історичної освіти країн Європейського Союзу?
6. У чому полягає складність уніфікації викладання історії в європейських країнах?
7. Охарактеризуйте основні рекомендації європейських фахівців щодо написання підручників з історії та її викладання на початку ХХІ ст.?
8. Що таке принцип багатоперспективності і як він пов'язаний із європейською ідеєю історії?
9. Якими є основні характеристики багаторакурсного підходу?
10. Дайте власну оцінку «універсалістській» концепції викладання історії в країнах Європейського Союзу?

Семінар 3-6.

Предметні можливості Інтернету в освіті

8 год.

1. Правила успішного пошуку інформації через пошукові системи.
2. Ефективність соціальних медіа в навчанні.
3. Інтернет-курси, тренінги та вебінари як можливість отримати додаткові знання.

Методичні рекомендації:

Знайти корисне та релевантне у сучасному вирі інформації надзвичайно важко. Тому потрібно розуміти, як правильно працюють пошукові системи, за яким принципом вони добирають інформацію для вас, і як швидко її шукати. Розглядаючи **перше питання**, важливо зробити *історичний зріз*: коли з'явилися перші пошукові системи, який вигляд мали,

як відбувалось наповнення каталогів. Слід звернути увагу, що пошукові системи поділяються на певні *типи*, які мають свої характеристики. Особливу увагу слід звернути на *принципи користування* пошуковими системами, що зрештою дозволить відповісти на питання: чи варто використовувати в освітньому процесі лише одну з них?

Важливо також розглянути основні способи пошуку інформації в Інтернеті. Для цього слід розібратись з такими поняттями, як *пошукові показники, ключові слова, пошуковий запит, результати пошуку*. Відзначити різницю між *простим, контекстним і спеціальним пошуком* інформації, а також проаналізувати *практичні рекомендації* при складанні запиту для пошукової системи (точність запитів, орфографія, використання синонімів, великих літер, поняття «стоп-слова»).

Розгляд питання передбачає *практичну роботу*:

Пошук інформаційних ресурсів в Інтернеті

Послідовність виконання:

1. Виберіть пошукову систему для пошуку інформації в Інтернеті.
2. Виберіть спосіб пошуку (простий, розширений, контекстний або спеціальний).
3. Сформулюйте запит відповідно до обраного способу пошуку.
4. З результатів пошуку за запитом виберіть необхідні web-сторінки, збережіть їх повністю або використовуйте закладки для подальшої обробки інформації.
5. Складіть бібліографічні записи обраних сайтів.
6. Поповніть портфоліо вашого проєкту.

*(Так, наприклад, в будь-якій з вибраних студентом пошукових систем можна знайти електронні бібліотеки з можливістю скачування/перегляду книжок історичної тематики. Список бібліотек слід занести з гіперпосиланнями в окремий *.doc файл у вигляді таблиці. В списку повинно бути не менше 10 бібліотек, серед яких обов'язково мають бути ті, що містять україномовну та англомовну історичну літературу).*

При розгляді **другого питання** слід звернути увагу, що мега популярність мережі Інтернет, особливо серед молоді, спонукала вчителів європейських країн, знаходити інноваційні педагогічні методики, в яких обов'язковим елементом виступають інформаційно-комунікаційні технології, набуття ІК-компетентності. Такій спрямованості сприяє швидке удосконалення і розвиток сервісів Інтернет, що мотивує учнів до їх якнайшвидшого опанування. Досвід спілкування у соціальних мережах, формування віртуальних спільнот, спонукав та прискорив створення і використання *віртуальних освітніх спільнот* у навчальному процесі

загальної середньої школи, які, в свою чергу, формують відповідні *інноваційні (віртуальні) освітні середовища*.

Відповідаючи на питання, варто звернути увагу на:

- ✓ поняття «соціальні медіа»;
- ✓ головну ідею соціальних медіа та концепцію Web 2.0;
- ✓ завдання, які можна вирішити, використовуючи соціальні медіа;
- ✓ поняття «соціальна мережа». Хто і коли ввів його в науковий обіг?
- ✓ найбільш популярні соціальні мережі для навчання в країнах ЄС та Україні;
- ✓ можливості, які дають соціальні мережі різним учасникам освітнього процесу;
- ✓ можливості соціальних медіа для інформальної освіти: мережі загальної тематики, спеціалізовані та ділові;
- ✓ умови ефективної організації учбового процесу в віртуальному освітньому середовищі з використанням соціальних мереж;
- ✓ інструменти соціальної мережі в учбових цілях;
- ✓ зміну ролі вчителя в еру Web 2.0;
- ✓ загрози, що виникають при використанні віртуального простору в навчальних цілях.

Опрацювавши рекомендовані джерела та літературу, студенти мають дати відповідь, чи може освіта в форматі Web 2.0 змінити традиційні інституції, чи навіть в цілому їх замінити?

Розглядаючи **третє питання**, варто зупинитись на поняттях «тренінг», «вебінар», їх різновидах. Необхідно проаналізувати переваги та недоліки проведення Інтернет-курсів, тренінгів, вебінарів. Зупинитись на рекомендаціях щодо успішного проведення тренінгів і вебінарів. Звернути увагу на перелік платформ для проведення вебінарів.

Джерела:

1. Centre for Educational Research and Innovation (CERI), Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). URL: <http://www.oecd.org/edu/learningenvironments>

2. Number of Social Media Users Worldwide from 2010 to 2021 (in billions) – Available at: <https://www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/>

3. Делор Ж. Образование: сокрытое сокровище. Перспективы развития образования в XXI в. Отчет представленный ЮНЕСКО международной комиссией по вопросам образования. Париж: Юнеско, 1996. 53 с.

4. Концепція нової української школи: URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczerpciya.pdf>
5. Освітня мережа Європейського Союзу Eurydice. *Key Data on Learning and Innovation through ICT at School in Europe 2011*. URL: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>
6. Портал "eTwinning". URL: <http://www.etwinning.net/en/pub/index.htm>
7. Посібник з прав людини для Інтернет-користувачів та пояснювальний меморандум (Рекомендація CM/Rec(2014)6 Комітету міністрів країнам-членам щодо посібника з прав людини для Інтернет-користувачів – пояснювальний меморандум). Перекладено українською мовою за виданням Recommendation CM/Rec(2014)6 of the Committee of Ministers to member States on a guide to human rights for Internet users – Explanatory Memorandum. К.: Інжиніринг, 2015. 56 с.
8. Соціальні мережеві сервіси: URL: <https://sites.google.com/site/sdfghiuutfvbnm/>
9. Стратегія «Європа 2020» ("Europe 2020" Strategy). URL: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
10. Українські соціальні мережі: URL: <http://usm.pp.ua/>
11. Цифрова програма для Європи (Digital agenda for Europe). URL: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/581>

Література:

1. Audi J. P. Bato. Students' attitudes towards the development of an online guidance counseling system. *Information Technologies and Learning Tools*. 2016. Vol 56. № 6. P. 40–50.
2. Barnes N.G., Lescault A.M. Social Media Adoption Soars as Higher-Education Experiments and Reevaluates Its Use of New Communications Tools. URL: <http://www.umassd.edu/media/umassdartmouth/cmr/studiesandresearch/higherEd.pdf>.
3. Office for Standards in Education Children's Services and Skills. ICT in schools, 2008/2011. URL: <http://www.ofsted.gov.uk/resources/ict-schools-2008-11>
4. Qualman, E. *Socialnomics: How Social Media Transforms the Way We Live and Do Business*. Hoboken: John Wiley & Sons, 2009. 288 p.
5. The Facebook Classroom: 25 Facebook Apps That Are Perfect for Online Education. URL: <http://www.collegedegree.com/library/college-life/15-facebook-apps-perfect-for-online-education>
6. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. К.: Атіка. 2008. 684 с.
7. Гуревич Р. Інтернет і його соціальні мережі в сфері освіти: напрями використання. Зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф.

«Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи». С. 52–56. URL: http://ubgd.lviv.ua/konferenc- /kon_ikt/plen_zasid/Gurevuch.pdf.

8. Данько Ю. А. Феномен соціальних мереж у контексті становлення і розвитку мережевого суспільства. *Вісник Міжнародного Слов'янського університету*. Серія «Соціологічні науки». 2012. Т. 15. № 1/2. С. 53–59.

9. 90% українських користувачів Інтернету активно користуються принаймні однією соціальною мережею. URL: <http://watcher.com.ua/2016/06/10/90-ukrayinskyh-korystuvachiv-internetu-aktyvno-korystuyutsya-prynaumni-odniyeu-sotsialnoyu-merezheyu/>

10. Дуценко, О.С. Перспективи використання соціальних мереж в освіті: мат. III Всеукр. наук.-пр. конф. *Наукова молодь*. К., 2015.

11. Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / [Ю.М. Богачков, О.Ю. Буров, Н.П.Дементієвська та ін.]; за заг. ред. О.П. Пінчук. – ІТЗН НАПН України, 2015. 34 с.

12. Іванюк І.В. Досвід віртуальних навчальних спільнот у формуванні полікультурної компетентності: Звітна конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (2014): Матеріали наукової конференції Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. м. Київ. С. 18–20.

13. Івашнюва, С. В. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. Психолого-педагогічні науки. 2012. № 2. С. 15–17.

14. Інформаційні технології: навчально-методичний посібник / М. І. Жалдак, І.В. Володько, О.М. Снігур, О.А. Хомік. К.: РННЦ «ДІНІТ», 2003. 194 с.

15. Концепція нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczercziya.pdf>

16. Кравченко Т.А. Становление сетевой парадигмы в эпоху постнеклассической науки: зб. наук. пр. *Интеллект. Особистість. Цивілізація*. 2010. № 8. С. 121–129.

17. Кучаковська Г.А. Застосування соціальних мереж в навчальній діяльності студентів. URL: http://conf.iitlt.gov.ua/Images/Files/G_78_1417539443_file.Kuchakovska_Soc_78_1417539443_file.mereszi%20v%20navchanny_78_1417539443_file.docx

18. Лобовікова, О. О. Соціальні мережі як феномен інформаційного суспільства. *Вісник Львівського університету*. Серія соціологічна. 2011. № 5. С. 154–160.

19. Майнаєв Ф.Я. Використання соціальних мереж у on-line-навчанні. *Innovative solutions in modern science*. 2016. № 2 (2). С. 1–9.

20. Малицька І. Д. Віртуальні спільноти як інноваційні освітні середовища в системах освіти зарубіжних країн. *Інформаційні технології в освіті*. 2013. Вип. 15. С. 276–283: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/itvo_2013_15_34.pdf. ISSN 1998-6939. Information Technologies in Education. 2015. № 22.
21. Малицька І.Д. Напрямки розвитку сучасних систем освіти європейських країн. *Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць*. Випуск 12. Херсон: ХДУ, 2012. 249 с.
22. Малицька І.Д. Феномен віртуальних освітніх спільнот у системах освіти зарубіжних країн: підходи до визначення понять. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2012. № 4 (30). URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article>
23. Мельник О.Л. Интеграционные процессы в образовании (социально-философский аспект). Автореф. дис. к. философских н. 09.00.10 – философия образования. Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт». Киев, 2013.
24. Мінченко О. 5,4 млн. українців у Facebook: кількість користувачів в Україні почала рости швидше, ніж в 2015 році. URL: <http://watcher.com.ua/2016/04/25/5-4-mln-ukrayintsiv-u-facebook-kilkist-korystuvachiv-v-ukrayini-pochala-rosty-shvydshe-nizh-v-2015-rotsi/>
25. Морзе Н.В., Ігнатенко О.В. Методичні особливості вебінарів як інноваційної технології навчання: *Інформаційні технології в освіті: зб. наук. пр.* Херсон: ХДУ, 2010. № 5. С. 31–39.
26. Мороз, О. О. Медіа-освіта у структурі освітології. *Українсько-польський щорічник*. Частина VI. Соціологія та культурологія освіти. 2012. № 1. С. 117–119.
27. Олексюк Н.В. Використання електронних соціальних мереж у соціально-педагогічній роботі зі школярами. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2015. Т. 48. № 4. С. 88–102: URL: <http://lib.iitta.gov.ua/10440/1/1273-4811-1-PB.pdf>
28. Пінчук О.П. Історико-аналітичний огляд розвитку соціальних мережних технологій та перспектив їх використання у навчанні. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2015. № 4 (48). С. 14–34.
29. Пелещишин А. М. Процеси управління інтерактивними соціальними комунікаціями в умовах розвитку інформаційного суспільства: монографія. Львів: Видавництво Львівська політехніка, 2012. 368 с.
30. Светлорусова, А.В. Використання віртуальних спільнот для розвитку інформаційно-комунікаційних компетентностей старшокласників: зб. наук. пр. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Сер. 5: Пед. науки: реалії та перспективи. 2011. № 28. С. 212–216.
31. Свяцький В.В., Скрипник О.В. Критерії вибору засобів організації системи дистанційного навчання. Trends of Modern Science. Materials of the X international scientific and practical conference. May 30 – June 7, 2014.

32. Sheffield: Science and Education. Ltd, 2014. Volume 25. Modern information technologies. P. 53–55.

33. Слободяник О.В. Реалізація методу проектів засобами соціальних мереж. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Том 56 №6. ІТЗН НАПН України. 2016. С. 30–39: URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/83/showToc>

34. Слободяник О.В. Соціальні мережі як засіб організації самостійної діяльності учнів. *Наукові записки*. Випуск 9. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 2. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2016. 310 с.

35. Соколюк О.М. Діяльність вчителя в інформаційно-освітньому середовищі навчання старшокласників з використанням мережних соціальних сервісів. *Наукові записки*. Випуск 10. Серія: Проблеми методики фізико - математичної і технологічної освіти. Частина 1. Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016 238 с.

36. Цифрова програма для Європи (Digital agenda for Europe). URL: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/581>

37. Черненко В.О. Сучасний стан використання мережових інформаційно-комунікаційних технологій у світовій педагогічній практиці. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2011. № 2 (22): URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/410>

38. Шишкіна М.П. Тенденції розвитку та використання інформаційних технологій у контексті формування освітнього середовища. *Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору*: зб. наук. праць за ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука: Інститут засобів навчання АПН України. К.: Атака, 2004. С. 81–88.

39. Щербаков В.О. Соціальна мережа для підтримки навчального процесу у ВНЗ В.О. Щербаков, Г.А. Щербина. *Системи обробки інформації*. 2012. № 8 (106). С. 159–162.

40. Яцишин А.В. Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2014. № 19. С. 119–126.

Перевірте себе:

1. Що таке пошукова система?
2. У чому полягають принципи роботи пошукових систем?
3. Назвіть правила успішного пошуку інформації в мережі Інтернет.
4. Що таке «соціальні медіа»?
5. У чому полягає сутність концепції Web 2.0 і що таке Web 3.0 ?
6. Якими є можливості соціальних медіа для різних учасників освітнього процесу?
7. В чому полягає зміна ролі вчителя в еру Web 2.0?

8. Чи може освіта в форматі Web 2.0 змінити чи в цілому замінити традиційні інституції?

9. Якими є переваги та недоліки Інтернет-курсів, тренінгів, вебінарів?

10. Назвіть найбільш популярні соціальні мережі для навчання та платформи, що можна використовувати для проведення вебінарів?

Семінар 7-12.

Інновації в освіті

12 год.

1. Сутність інновацій.
2. Класифікація інновацій в освіті.
3. Інтерактивні технології викладання історії.
4. Інтернет-ресурси для викладання історії.
5. Візуалізація історії як технології навчання.
6. Вікіпедія як асистент студента.
7. Електронна пошта, Viber, WhatsApp – важливий інструмент навчання.

Методичні рекомендації:

Забезпечення розкриття кожною дитиною свого потенціалу є головним пріоритетом для європейських політиків в галузі освіти. Щоб досягти цього, освітні системи повинні стати більш гнучкими та динамічними, підтримуючи інноваційні підходи до навчання та викладання, що дасть змогу школам та їх системам відповідати швидким суспільним та економічним змінам та зробити якісну освіту реальністю для всіх.

Багато шкіл по всій Європі звільняються від традиційних поглядів на навчання. Проте, важливо зрозуміти, що може забезпечити позитивні зміни в школах. При розгляді **першого питання** студентам пропонується ознайомитись з підготовленим для Європейської Комісії та опублікованим у 2018 р. звіті «Дослідження щодо підтримки шкільних інновацій у Європі». На веб-сайті *School Education Gateway* розміщено інформацію про дослідження національних підходів та інновацій в школах Хорватії, Естонії, Німеччини, Греції, Угорщини, Італії, Литви, Нідерландів, Румунії, Іспанії, Швеції. Слід проаналізувати цю інформацію та індивідуальні профілі окремих шкіл (на платформі *School Education Gateway* їх представлено 24), та бути готовими розповісти про них. Для цього студенти можуть працювати в групах, обравши для розгляду по одній країні та відповідно декілька шкіл. Завершуючи роботу, студенти мають відповісти на питання:

- що розуміється під поняттям «інновація»?;

- завдяки чому школи країн Європейського Союзу змогли досягти таких результатів?
- Що сприяє розвитку культури інновацій в школах Європи?
- Порівняйте, в чому полягає сутність інновацій в шкільній системі нашої країни?
- Який європейський досвід може бути для нас корисним і чому?

При розгляді **другого питання** слід врахувати, що *класифікація інновацій* сприяє упорядкуванню знань про їх властивості, характеристики. Студенти мають проаналізувати існуючі класифікації інновацій в освіті та визначити, який підхід до їх системної класифікації є найбільш виправданим і чому. Розглядаючи **третє питання**, слід розібратися в сутності *інтерактивного навчання*, його завданнях. Необхідно визначити, якою є роль вчителя у цьому процесі. Слід проаналізувати, які методи інтерактивного навчання можуть використовуватись на уроках історії. Важливо розглянути такі методи для кожного з етапів уроку (привітання, перевірка домашнього завдання, пояснення нового матеріалу, підведення підсумків уроку). Необхідно зупинитись на технології проведення інтерактивного уроку, його формах. Слід визначити особливості проєктного методу. Також варто зупинитись на особливостях здійснення інтерактивного навчання на основі використання ІКТ.

Практичне завдання:

1) Опишіть інформаційне освітнє середовище свого навчального закладу (університету, інституту) та методику його використання в навчальному процесі:

- в процесі традиційного навчання;
- за дистанційною формою навчання.

2) Проведіть віртуальну екскурсію у віртуальному музеї чи на виставці.

Розглядаючи **четверте питання**, важливо звернути увагу на необхідність вироблення критичного підходу щодо пошуку наукової інформації. Варто поставити собі питання:

- Хто є автором змісту документу? Чи є якась інформація про наукову кваліфікацію автора?
- Чи відповідають загальноприйнятим стандартам стиль, граматика та структура документу?
- Яка мета сайту? Хто і для чого його створював? Звідки взяте наповнення сайту?
- Наскільки оригінальною та повною є інформація ресурсу? Чи не можна знайти цю інформацію в інших, наприклад, друкованих джерелах?
- Чи посилаються на даний сайт з інших сайтів, яким можна довіряти? Чи є посилання на джерела у документах?
- Де розташований сайт? Якщо це сайт, розташований на освітніх (.edu), або на державних (.gov) доменах, то, як правило, це ресурс

високоякісний. Більш критично варто поставитись до ресурсу, розташованого в комерційних доменах.

Для того, щоб ефективно здійснювати пошук історичної інформації в Інтернеті, треба уявляти собі, хто і як створює історичні ресурси у всесвітній мережі. Варто також звернути увагу, чи легко знайти оригінальні, особливо рідкісні історичні джерела, чи містять вони посилання на друковане джерело, коментарі, або чи взагалі дотримані правила наукової публікації документів?

Зверніть увагу, які є безкоштовні колекції оцифрованих джерел:

British History Online
<http://www.british-history.ac.uk/>

Europeana (Європейська цифрова бібліотека)
<http://www.europeana.eu>

Варто зупинитись на *особливостях історіографічного пошуку, найбільших колекціях наукових статей та журналів історичної тематики.* Також окремо слід розглянути особливості пошуку *мультимедіа-ресурсів:* звернення до спеціальних пошукових каталогів; найбільші колекції мультимедіа-ресурсів.

Враховуючи особливості сучасного цифрового покоління, в якого сформувалися принципово інші способи отримання, сприйняття і засвоєння інформації, змінилися способи мислення та розуміння, наявне «кліпове» мислення, націлене на яскравий зоровий образ, є доцільним приділити особливу увагу технотрендам, які дозволять педагогу враховувати зазначені особливості та надають можливість у зручній візуальній формі подавати та засвоювати навчальний матеріал. Тому **п'яте питання** присвячено такій важливій технології навчання як *візуалізація історії*.

Студентам пропонується розглянути, що таке *технологія BYOD* ("bring your own device") та чому вона докорінно змінює підхід до навчання та привертає увагу учнів до предметів.

BYOD

<http://thefuture.news/byod>

Варто ознайомитись з додатками, що допоможуть вчителю втримувати увагу на предметі (*Google Classroom, Socrative, Google Drive*).

Можливість навчатися в будь-якому місці і в будь-який час є спільною тенденцією життя людини в інформаційному суспільстві. Тому варто приділити увагу ще одному технотренду – *мобільному навчанню*. Варто вказати на його переваги та водночас закцентувати увагу на тому, що будь-яке нововведення в освіті, будь-яка нова освітня методика повинні послідовно пройти кілька стадій: аналіз, проєктування, розвиток, впровадження та оцінку. Для використання нових можливостей мобільного навчання в навчальному процесі необхідна організаційна, дослідницька та методична робота по впровадженню сучасних стратегій, форм і методів мобільного навчання в освітній процес і тільки такий підхід дозволить організувати якісне навчання.

Також варто зосередити увагу на такому технотренді для візуалізації інформації, як *хмарні технології*. Слід звернути увагу на основних їх перевагах, а також відзначити, що вони роблять більш ефективним і інтерактивним навчальний процес і уможливають швидке створення візуальних дидактичних навчальних засобів та їх адаптування до навчального процесу. Варто дізнатись про безкоштовні сервіси, які вже мають готові набори візуальних дидактичних засобів або дозволяють вчителю створювати власноруч необхідні додатки.

LearningApps

<https://learningapps.org>

Wixie

<https://www.wixie.com>

ClassTools

<https://www.classools.net>

Також варто звернути увагу, що більшість існуючих електронних посібників часто являють собою оцифровані паперові версії матеріалів з мінімальним інтерактивом. Питання організації уроку з максимальною користю відтак залишається складним завданням. Одним із яскравих і дуже ефективних рішень є *доповнена реальність* («augmented reality»). Слід розглянути, в чому сутність такої технології, її переваги при вивченні історії, вплив на оптимізацію процесу навчання в цілому.

Розглядаючи **шосте питання**, варто відзначити, що Вікі-енциклопедія – одне із перспективних мережевих середовищ, яке дає змогу спільними зусиллями накопичувати велику кількість освітніх веб-ресурсів. Така база даних може стати в нагоді будь-якому вчителю, учневі, викладачу чи студенту, її можна вільно використовувати в навчально-виховному процесі. У той же час, варто знати, хто, де, коли і навіщо створив Вікіпедію, якими

мовами написана більшість її статей, а також хто може писати ці статті? Цікаво, чи є у Вікіпедії редакційна політика, чи можна їй довіряти? Ну і головне, чи варто учням, студентам, вчителям, викладачам використовувати «Вікіпедію», чи спонукає це до критичного мислення?

Студенти мають розуміти, як редагувати статті, а також, як долучитися до розширення україномовної Вікіпедії, знати про правила, яких необхідно дотримуватись, писавши статті для Вікіпедії.

Розгляд питання передбачає *практичну роботу*:

Студентам буде запропоновано написати *статтю у Вікіпедію*.

Об'єднайтесь у робочі групи. У першу увійдуть учасники, які шукатимуть та систематизуватимуть інформацію для підготовки матеріалу. Їхнє завдання – робота з першоджерелами. Це група експертів-консультантів. Вони не тільки знайдуть та опрацюють авторитетні джерела, а й зможуть зорієнтувати другу групу щодо фактів та додаткових даних. До другої групи увійдуть студенти, які, власне, писатимуть текст статті. Їхнє завдання – ознайомитися з інформацією, отриманою першою групою, скласти план та взятись до роботи. Якщо під час написання виникнуть запитання, то учасники другої групи можуть звернутись по консультацію до експертів із першої. До третьої увійдуть відповідальні читачі або редактори. Їхнє завдання – уважно перечитати написану статтю, знайти і виправити порушення логічності викладу, стилістичні, граматичні та технічні помилки. Також учасники третьої робочої групи мають проаналізувати повноту та зрозумілість викладення матеріалу.

Робота над створенням статті для Вікіпедії сприяє формуванню інформаційної компетентності, яку передбачає медіаграмотність, тобто вміння відрізнити фейкові новини та інформацію від справжніх, а також не керуватися лише власним першим враженням від прочитаного чи почутого, а також звичку перевіряти отримані дані у надійних джерелах.

У комунікаційних цілях підтримка спеціальних освітніх потреб може здійснюватися із застосуванням месенджерів, електронної пошти. Найбільш розповсюдженими засобами комунікації в Україні є месенджери: Viber, WhatsApp та Skype. Розглядаючи **сьоме питання**, слід наголосити, які функції мають ці засоби, а також звернути увагу, що програми миттєвого обміну повідомленнями використовують у таких видах навчально-методичної роботи:

- 1) публікування навчально-організаційної інформації;
- 2) надсилання графіків, малюнків, фотографій;
- 3) оголошення повідомлень, домашніх завдань;
- 4) академічна підтримка (учнів, студентів) через створення навчальних аудіо, відео уроків;
- 5) онлайн-стрім (проведення онлайн-конференцій і телемостів у режимі реального часу).

Джерела:

1. Basic concepts and core competencies for education for democratic citizenship. Council of Europe project “Education for Democratic Citizenship”. Strasbourg, 2000.
2. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS. School development and excellent teaching for a great start in life COM/2017/0248 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1496304694958&uri=COM:2017:248:FIN>
3. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS. Strengthening European Identity through Education and Culture. The European Commission's contribution to the Leaders' meeting in Gothenburg, 17 November 2017. URL: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-strengthening-european-identity-education-culture_en.pdf
4. Digital Education Action Plan (2018 – 2020). URL: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en
5. Digital learning and ICT in education. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/digital-learning-ict-education>
6. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the European Institute of Innovation and Technology (recast). URL: https://ec.europa.eu/education/policies/innovation-in-education/the-european-institute-of-innovation-and-technology-eit_en
7. Report - The Future of the European Institute of Innovation and Technology (EIT). URL: https://ec.europa.eu/education/policies/innovation-in-education/the-european-institute-of-innovation-and-technology-eit_en
8. School Education Gateway. URL: <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/innovation.htm>
Measuring Innovation in Education. A JOURNEY TO THE FUTURE. OECD, 2017.
9. Teach with Wikipedia. URL: <https://wikiedu.org/teach-with-wikipedia/>

10. Дослідження щодо підтримки шкільних інновацій у Європі. URL: <https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/innovation/Innovation%20Study.pdf>

Література:

1. Baran, B. Experiences from the process of designing lessons with interactive whiteboard: ASSURE as a road map. *Contemporary Educational Technology*. 2010. 1(4), Pp. 367–380.

2. Barhoumi C. The Effectiveness of WhatsApp Mobile Learning Activities Guided by Activity Theory on Students' Knowledge Management. *Contemporary Educational Technology*. 2015. 6 (3). Pp. 221–238.

3. David J. Staley. *Computers, Visualization and History: How New Technology Will Transform Our Understanding of the Past (History, Humanities, and New Technology)*. Second ed. Armond, NY and London: M.E. Sharpe, 2013. Pp. 213.

4. European Commission (2006), Strategic Plan 2016 – 2020 – DG Education and Culture. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/strategic-plan-2016-20202020dgeac_march2016_en.pdf

5. European Commission (2017a), Education and training monitor. URL: <http://ec.europa.eu/education/monitor>

6. European Commission (2017b), Mapping of Cultural Heritage actions in European Union policies, programmes and activities. URL: http://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/2014-heritage-mapping_en.pdf

7. European Commission (2017c), Strengthening European Identity through Education and Culture. URL: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communicationstrengthening-european-identity-education-culture_en.pdf

8. European Commission (2017d), Eurobarometer special 466, Cultural Heritage, Report. URL: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion>

9. Gamification in Education: 4 Ways To Bring Games To Your Classroom. URL: <https://tophat.com/blog/gamification-education-class/>

10. Heritage Education for Europe: Outcome and Perspective. Armando Editore, 2007. 223 p.

11. How to use online tools to promote historical thinking? Historical Education Team, EuroClio - European Association of History Educators. Version 3, January 2020. URL: <https://www.euroclio.eu/wp-content/uploads/2020/02/Teacher-Training-Guide-v3.pdf>

12. Leveraging Wikipedia: Connecting Communities of Knowledge. Chicago, IL: ALA Editions. 2018. 256 p.

13. Mark Moss. Toward the Visualization of History: The Past as Image. Gmb. 2009. 272 p.
14. Pastplay: Teaching and Learning History with Technology. URL: <https://quod.lib.umich.edu/d/dh/12544152.0001.001/1:4/--pastplay-teaching-and-learning-history-with-technology?g=dculture;rgn=div1;view=fulltext;xc=1>
15. Stephen Brier. History, Inter, Interactive Technology and Pedagogy: Past Successes and Future Directions. URL: https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1220&context=gc_pubs
16. Thakral S. Virtual Reality and M-Learning. *International Journal of Electronic Engineering Research*. 2010. Vol. 2. No. 5. Pp. 659–661.
17. Teaching History in the 21st century: 5 interactive strategies. URL: <https://schoolshistory.org.uk/topics/teaching-history-in-the-21st-century-5-interactive-strategies/>
18. Top ten ideas for using WhatsApp and IMS with our students. URL: <https://www.etprofessional.com/top-ten-ideas-for-using-whatsapp-and-ims-with-our-students>
19. Varchenko-Trocenko L.O. Ways of formation of effective students' collaboration skills based upon the usage of WBT. *International Journal of Web Based Communities*. № 11 (1). 2015. Pp. 25–41.
20. Березовский В.С. Создание электронных учебных ресурсов и онлайн-обучение: учеб. пособ. К.: Изд. группа ВHV, 2013. 176 с.
21. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. К.: Атіка, 2009. 684 с.
22. Варченко-Троценко Л.О. Формування навичок ефективної співпраці студентів під час використання Вікі-порталу. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Т. 40 № 2. 2014. С. 92–106. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/index#.U32ne1Nf3dI>
23. Вікіпедія та навчання: як зробити Інтернет-енциклопедію корисною для учнів та вчителів. URL: <https://naurok.com.ua/post/vikipediya-ta-navchannya-yak-zrobiti-internet-enciklopediyu-korisnoyu-dlya-uchniv-ta-vchiteliv>
24. Гончаров С.М. Методи, форми та інтерактивні технології навчання в кредитно-модульній системі організації навчального процесу. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / за заг. ред. Ф. Г. Ващука. Ужгород: ЗакДУ, 2011. Вип. 16. С. 353–362.
25. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с.
26. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Навч. посіб. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
27. Дягло Н.В. Вікі-технології у сучасній освіті. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2009. № 2 (74) С. 30–31.

28. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: словник. Львів: «СПОЛОМ», 2011. 327 с.

29. Патаракін Є.Д. Створення учнівських, студентських і викладацьких спільнот на базі мережевих сервісів Веб 2.0. К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2007. 88 с.

30. Світові інновації. *The Economist*. URL: <https://www.innovations.com.ua>.

31. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр. Випуск 15. Київ: ДОВ «Вінниця», 2007. 492 с.

32. Як редагувати Вікіпедію: довідник для новачків / упор. С.Д. Петров; за заг. ред. Є. В. Букета. К.: Український пріоритет, 2012. 44 с.

Перевірте себе:

1. Що таке педагогічні інновації в освіті, якою є їх сутність?
2. Який підхід до системної класифікації інновацій є найбільш виправданим і чому?
3. Що сприяє розвитку культури інновацій в школах країн Європи?
4. Яким є вплив інновацій на підвищення якості освіти?
5. Чим досвід країн ЄС по впровадженню інновацій може бути корисним для України?
6. У чому полягає сутність інтерактивного навчання, якими є його завдання?
7. Чи можна ототожнювати поняття «комп'ютерна технологія навчання» та «інформаційна технологія»?
8. У чому полягає новий підхід до освіти за умови використання ІКТ?
9. Які позитивні і негативні наслідки використання ІКТ в навчальному процесі?
10. Які електронні початкові ресурси є найбільш ефективними при вивченні історії? Відповідь обґрунтуйте.
11. У чому полягає сутність технології BYOD, якими є основні її переваги?
12. Які технотренди дозволяють педагогу у зручній візуальній формі подавати навчальний матеріал на уроках історії?
13. Хто, де, чому і навіщо створив Вікіпедію? Чи має вона редакційну політику?
14. У чому полягають переваги та ризики використання Вікіпедії та що таке середовище Вікі?
15. У яких видах навчально-методичної роботи можуть бути використані програми миттєвого обміну повідомленнями?

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

ДЖЕРЕЛА:

1. Centre for Educational Research and Innovation (CERI), Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). URL: <http://www.oecd.org/edu/learningenvironments>
2. Digital Education Action Plan (2018 – 2020). URL: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en
3. Green Paper on the European Dimension of Education. Brussels, 29 September 1993. URL: http://aei.pitt.edu/936/1/education_gp_COM_93_457.pdf
4. Number of Social Media Users Worldwide from 2010 to 2021 (in billions). URL : <https://www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/>
5. Shared Histories for a Europe without Dividing Lines (2010 – 2014). URL: <https://www.coe.int/web/history-teaching/2010-2014-shared-histories-for-a-europe-without-dividing-lines>.
6. Делор Ж. Образование: сокрытое сокровище. Перспективы развития образования в XXI в. Отчет представленный ЮНЕСКО международной комиссией по вопросам образования. Париж: Юнеско, 1996. 53 с.
7. Закон України «Про освіту» (2017). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
8. Закон України про повну загальну середню освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
9. Концепція нової української школи: URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf>
10. Освітні програми Європейської Комісії. URL: <http://www.eu-edu.org/ua/euedu1.html>
11. План дій «Україна – Європейський Союз» від 12.02.2005 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=c&find=1&org=720>
12. Рекомендації Rec (2001) 15 про викладання історії в XXI столітті в Європі. Рада Європи; Комітет Міністрів: Ухвалена Комітетом Міністрів 31 жовтня 2001 р. URL: <http://www.coe.int /T/F/Coop%E9ration%20culturelle /Education/ L%27enseignement%20de%20l%27histoire/ Histoire%20du%2020e /Recommandation/Recommandation%20Ukr.asp>.
13. Рекомендація CM / Rec (2011) 6 Комітету міністрів державам-членам «Щодо міжкультурного діалогу і образу Іншого у викладанні історії». URL: [http://www.coe.int/t/dg4/education/historyteaching/Source/Results/AdoptedTexts/CM%20Rec\(2011\)6_Ukrainian.pdf](http://www.coe.int/t/dg4/education/historyteaching/Source/Results/AdoptedTexts/CM%20Rec(2011)6_Ukrainian.pdf).

14. Хартия основных прав Европейского Союза. Ницца, 7 декабря 2000 г. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_524

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА:

1. David J. Staley. Computers, Visualization and History: How New Technology Will Transform Our Understanding of the Past (History, Humanities, and New Technology). Second ed. Armond, NY and London: M.E. Sharpe, 2013. 213 p.

2. Gauthier R.-F. The Content of Secondary Education around the World: Present Position and Strategic Choices / Roger-Francois Gauthier. Paris: UNESCO Publishing, 2006. 140 p.

3. History without frontiers. A practical guide to international history projects in schools in Europe. Strasburg: CDCC, 1996.

4. Leveraging Wikipedia: Connecting Communities of Knowledge. Chicago, IL: ALA Editions. 2018. 256 p.

5. Mark Moss. Toward the Visualization of History: The Past as Image. Gmb. 2009. 272 p.

6. Multiperspectivity in History Teaching: a Guide for Teachers, by Dr Robert Stradling Ukrainian version. URL: <https://www.coe.int/t/dg4/education/.../Source/.../MultiperspectivityUkrainian.pdf>

7. Qualman, E. Socialnomics: How Social Media Transforms the Way We Live and Do Business. Hoboken: John Wiley & Sons, 2009. 288 p.

8. Teaching 20th Century Women's History: A Classroom Approach - A Teaching Pack Designed for Use in Secondary Schools. Strasbourg, 2000. 133 p.

9. The reform of history teaching in schools in European countries in democratic transition. Strasburg: CDCC, 1995.

10. Волес В. Творення політики в Європейському Союзі / В. Волес, Г. Волес; пер. з англ. Р. Ткачук. К.: Основи, 2004. 871 с.

11. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: словник. Львів: «СПОЛОМ», 2011. 327 с.

12. Право Європейського Союзу: [навчальний посібник] / за ред. Р.А. Петрова. 4-те вид., змін. та доп. К.: Істина, 2011. 376 с.

13. Україна в Європейських освітніх програмах. URL: <http://www.eu-edu.org/ua/euedu67.html>

14. Як редагувати Вікіпедію: довідник для новачків / упор. С.Д. Петров; за заг. ред. Є. В. Букета. К.: Український пріоритет, 2012. 44 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА:

1. Against bias and prejudice. The Council of Europe's work on history teaching on history textbooks. Strasbourg: CDCC, 1995. URL: <https://rm.coe.int/1680493c33>
2. Pastplay: Teaching and Learning History with Technology: <https://quod.lib.umich.edu/d/dh/12544152.0001.001/1:4/--pastplay-teaching-and-learning-history-with-technology?g=dculture;rgn=div1;view=fulltext;xc=1>
3. Stephen Brier. History, Inter, Interactive Technology and Pedagogy: Past Successes and Future Directions: https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1220&context=gc_pubs
4. Березовский В.С. Создание электронных учебных ресурсов и онлайн-обучение: учеб. пособ. К.: Изд. группа ВHV, 2013. 176 с.
5. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. К.: Атіка, 2009. 684 с.
6. Галлагер К. Викладання історії в контексті сприяння демократичним цінностям і терпимості: Посібник для вчителів. Харків: Харківська правозахисна група, 2001. 40 с.
7. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с.
8. Дзяд О.В. Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України / Common EU Policies and Their Significance for Ukraine [Текст]: навч. посіб. / За заг. ред М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, Л. Прокопенка та В. Стрельцова. К.: Вид-во «Міленіум», 2009. 668 с.
9. Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / [Ю.М. Богачков, О.Ю. Буров, Н.П.Дементієвська та ін.]; за заг. ред. О.П. Пінчук. ІТЗН НАПН України, 2015. 34 с.
10. Європа та її болісні минувшини / Автори-упорядники Жорж Мінк та Лора Неймайер у співпраці з Паскалем Боннаром; пер. з фр. Є. Марічева. Київ: Ніка-Центр, 2009. 272 с.
11. Історична освіта: європейський та український досвід. Викладання національної історії в школах Центральної і Східної Європи. К., 2010. 288 с.
12. Краєвська О.А. Спільні політики Європейського Союзу: методичні рекомендації до навчального курсу. Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 128 с.
13. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / за заг. ред. Ю. Шаповала. К.: ІПЕНД, 2013. 600 с.
14. Малицька І. Д. Віртуальні спільноти як інноваційні освітні середовища в системах освіти зарубіжних країн. *Інформаційні технології в освіті*. 2013. Вип. 15. С. 276–283: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/itvo_2013_15_34.pdf. ISSN 1998-6939. Information Technologies in Education. 2015. № 22.
15. Страдлінг Р. Викладання історії Європи ХХ століття. Рада Європи, Страсбург, 2004. 298 с.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

Країни ЄС – Україна

- ❖ <http://europa.eu.int> – Веб-портал Європейської комісії.
- ❖ <http://www.europarl.eu.int/> – Сайт Європейського Парламенту.
- ❖ <http://www.delukr.ec.europa.eu/> – Офіційний сайт Делегації Європейської Комісії в Україні, Молдові та Білорусі.
- ❖ <http://www.euabc.com> – Інтернет-глосарій термінів ЄС.
- ❖ <http://euobserver.com> – Сайт: EUobserver.
- ❖ <http://www.publicinfo.net/pic.php> – Сайт: Public Information Europe.
- ❖ <http://www.ecsanet.org> – Світова асоціація європейських досліджень / European Community Studies Association (ECSA).
- ❖ <http://www.iue.it/RSCAS/About> – Центр передових досліджень ім. Роберта Шумана / The Robert Schuman Centre for Advanced Studies.
- ❖ <http://www.europeaninstitute.org> – Європейський інститут (Вашингтон) / European Institute (in Washington).
- ❖ <http://www.iiea.com> – Інститут європейських справ (Ірландія) / Institute for European Affairs (Ireland).
- ❖ <http://www.jeanmonnetprogram.org/TOC/search.php?pagemode=journallisting> – Зміст європейської інтеграції / European Integration Current Contents (Доступ до таблиць зі змістом наукових журналів, у яких досліджуються аспекти європейської інтеграції – право, права людини, економіка, історія і політика).
- ❖ <http://www.friendsofeurope.org> – Друзі Європи / Friends of Europe.

Освіта в країнах ЄС

- ❖ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/58> – Цифрова програма для Європи (Digital agenda for Europe).
- ❖ <http://www.etwinning.net/en/pub/index.htm> – Портал “eTwinning”.
- ❖ <http://www.eu-edu.org/ua/euedu1.html> – Освітні програми Європейської Комісії.
- ❖ <http://www.eun.org/about> – European Schoolnet.
- ❖ <http://www.oecd.org/edu/learningenvironments> – Centre for Educational Research and Innovation (CERI), Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD).
- ❖ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/about-education-and-training-in-the-eu_en – Education and Training.
- ❖ https://europa.eu/european-union/topics/education-training-youth_en – Education, Training and Youth
- ❖ <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/innovation.htm> – School Education Gateway.
- ❖ <https://www.weareteachers.com/> – We are teachers.

Історичні каталоги

- ❖ <http://www.besthistorysites.net> – Best of History Web Sites
- ❖ <http://eh.net/> – Economic History.NET
- ❖ <http://www.h-net.org/> – H-Net: Humanities and Social Sciences Online
- ❖ <http://www.fordham.edu/halsall/> – Internet History Sourcebooks Project
- ❖ <http://www.library.vanderbilt.edu/central/history.html> – Resources for History. Central Library. Vanderbilt University
- ❖ <http://www.intute.ac.uk/artsandhumanities/history/> – The Arts and Humanities Institute. History
- ❖ <http://www.britac.ac.uk/portal/> – The British Academy Portal
- ❖ <http://labyrinth.georgetown.edu/> – The Labyrinth: Resources for Medieval Studies
- ❖ <http://the-orb.net/> – The Online Reference Book for Medieval Studies
- ❖ <http://vlib.iue.it/history/> – WWW-VL: World History Index and History Central Catalogue Library:

Інші важливі ресурси:

- ❖ <http://historicalthinking.ca/> – The Historical Thinking Project – Promoting critical historical literacy for the 21st century
- ❖ <http://primary-sources.eu.eu/> – European History Primary Sources.
- ❖ <http://www.europeana.eu> – Europeana (Європейська цифрова бібліотека)
- ❖ http://www.gutenberg.org/wiki/Main_Page – Проект Гутенберг
- ❖ <https://classtools.net/> – ClassTools
- ❖ <https://dp.la/primary-source-sets> – Digital Public Library of America
- ❖ <https://historiana.eu/> – Historiana
- ❖ <https://learningapps.org/> – LearningApps
- ❖ <https://phi.history.ucla.edu/nchs/historical-thinking-standards/> – Standards in Historical Thinking – Public History Initiative
- ❖ <https://www.british-history.ac.uk/> – British History Online
- ❖ <https://www.historians.org/teaching-and-learning/teaching-resources-for-historians/teaching-and-learning-in-the-digital-age/the-history-of-the-american-as-the-conquest-of-mexico/for-teachers/setting-up-the-project/historical-thinking-skills> - What skills should you have when you leave a history class?
- ❖ <https://wikiedu.org/teach-with-wikipedia/> – Teach with Wikipedia

Освіта в Україні

Веб-ресурси для навчання:

Освітні веб-сайти:

- ❖ <http://www.mon.gov.ua/> – офіційний сайт Міністерства освіти та науки України.
- ❖ <http://www.iteach.com.ua> – український сайт програми Intel «Навчання для майбутнього».
- ❖ <http://www.intel.com/education/teach> – Intel® Teach to the Future.

Українські освітні портали:

- ❖ <http://thefuture.news/about/> – The Future – освітній ресурс про новітні технології
- ❖ <https://www.ed-era.com/> – Educational Era
- ❖ <http://osvita.org.ua> – освітній портал – каталог освітніх ресурсів, новини освіти, вищі навчальні заклади України.
- ❖ <https://childfund.org.ua/> – соціальна освіта в Україні (організація семінарів, тренінгів, дистанційна освіта у галузі соціальної педагогіки).
- ❖ <https://www.schoolchampion.in.ua> – система шкільного менеджменту School Champion (раніше відома як EDUKIT) дозволяє школам та іншим навчальним закладам знайти свою цифрову ідентичність в Інтернеті, педагогам – більш ефективно проводити заняття, батькам – бути в курсі навчального життя своїх дітей, адміністраторам – відстежувати процес переходу освіти на новий рівень можливостей.
- ❖ <http://www.ednu.kiev.ua/> – Educational Network Ukraine. На цьому сервері представлені всі українські інформаційні ресурси, пов'язані з освітніми – організаціями, вищі навчальні заклади, докладна інформація про системи освіти найбільш розвитих країн, гранти, преса, виставки, конференції, фірми й ін.
- ❖ <https://www.eduget.com/uk> – EDUGET – інноваційна платформа онлайн-освіти.
- ❖ <http://www.osvita.org> – Освітньо-консультативний центр «Освіта».
- ❖ <http://www.osvita.org.ua/> – освітній портал. Події освіти, статті, каталог вищих навчальних закладів України.
- ❖ <http://www.intellect.org.ua> – мережа аналітичних центрів України.

Офіційні веб-сторінки:

- ❖ <http://www.mon.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства освіти та науки України.
- ❖ <http://www.apsu.org.ua> – Академія педагогічних наук України.

Інтернет ресурси з громадянської освіти:

- ❖ <http://www.iatp.org.ua> – український сервер громадянської освіти.
- ❖ <http://www.rada.gov.ua> – сторінка Верховної Ради України, яка містить законодавство України та дозволяє здійснювати швидкий пошук необхідних документів.
- ❖ <http://www.politea.net> – Politea використовується для організації контактів між організаціями, що сприяють політичній участі, освітянами та громадянами. Містить інформацію про організації, інституції та громадянські рухи по всьому світу, новітні розробки в галузі громадянської освіти.
- ❖ <http://www.doba.lviv.ua/> – сторінка всеукраїнської асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін. Містить науково-методичні розробки та посібники з громадянської освіти, інформацію про центр громадянської освіти «Доба», програми міжнародних обмінів та мереж з громадянської освіти та історії.
- ❖ <http://www.edu-democracy.org.ua/> – сторінка проекту «Освіта для демократії в Україні», який проводиться рядом українських, європейських та американських установ, організацій та експертів за підтримки Європейського Союзу та уряду США.
- ❖ <http://www.westukr.iatp.org.ua/> – сайт «Інтерактивні технології у громадянській освіті» – західноукраїнський ресурсний Інтернет-портал дистанційної освіти з суспільно-гуманітарних наук.

Інші важливі ресурси:

- ❖ <http://thefuture.news/byod> – Byod. – Здавалося б, смартфони та інші гаджети в школах заборонені. Це так, аж поки ви не зрозумієте BYOD – технологію, яка докорінно змінює підхід до навчання, та повертає увагу учнів до предметів.
- ❖ <http://lectureracing.com> – Lecture Racing дозволяє вчителям проводити інтерактивні опитування в реальному часі. Завдяки миттєвій оцінці та візуалізації результатів, вчителі можуть оцінити поточний рівень всього класу в розумінні предмета.
- ❖ <http://history.vn.ua> – History.|– Твоя електронна бібліотека.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Формальна та неформальна освіта: сутність і основні відмінності.
2. Чи можна погодитись з висловлюванням Б. Сіссе, що *«неформальна освіта є революційною в своїй ідеології»*?
3. Польський вчений Б. Суходольський вважає інформальну освіту такою, що *«розширює інтелект, стимулює розум і уяву»*. Спростуйте чи підтвердіть це твердження.
4. Чому концепція «освіти дорослих» була однією з найбільш дискусійних? Якими є основні тенденції її розвитку.
5. Назвіть основні характеристики, притаманні моделям неперервної освіти в країнах Європейського Союзу.
6. Чим обумовлені значні відмінності між структурами систем освіти європейських країн?
7. Чому середня освіта є найбільш проблематичним та суперечливим питанням для систем освіти всіх європейських країн?
8. Якими є пріоритетні напрямки створення єдиного європейського освітнього простору?
9. Моделі дистанційного навчання в країнах ЄС. Чи можна вважати цю освіту якісно прогресивним видом навчання?
10. Що саме впливало на процес викладання історії в країнах ЄС? Як протягом часу змінювались погляди на її викладання?
11. У чому полягають цілі та завдання «націоцентричної» концепції викладання історії? Чи можливо взагалі уніфікувати викладання історії в країнах Європи?
12. Якими є основні принципи історичної освіти в країнах ЄС?
13. Д. Ловенталь під час виступу на Колоквіумі Ради Європи відзначив: *«Учнів треба навчити розуміти, що історія та спосіб її тлумачення – це не щось викарбуване у граніті, що минуле ніколи не можна повністю реконструювати, і що вивчення історії ніколи не закінчується. Історія ніколи не буває повністю чи остаточно відомою, історія завжди упереджена, тому що її свідки ніколи не можуть бути сторонніми спостерігачами, вона твориться схильними до помилок фанатиками»*. Наскільки ви згодні з цією думкою щодо викладання історії? Відповідь обґрунтуйте.
14. Як може викладання історії допомогти розвитку загальнолюдських цінностей, критичному мисленню, повчальному використанню аргументації та вмінню конструктивно розв'язувати конфлікти?
15. Охарактеризуйте основні рекомендації європейських фахівців щодо написання підручників з історії та її викладання на початку XXI ст.
16. Якими чинниками обумовлена необхідність модернізації шкільної освіти в Україні?

17. Схарактеризуйте інноваційні технології навчання.
18. Що таке інтерактивне навчання? Наведіть приклади здійснення інтерактивного навчання.
19. Що таке «соціальні медіа», та які завдання можна вирішити за їх допомогою в навчальному процесі?
20. В чому полягає сутність концепції Web 2.0? В чому полягає зміна ролі вчителя в еру Web 2.0? Що таке Web 3.0?
21. Коли в науковому обігу з'явилося поняття «соціальна мережа»? Які можливості надають соціальні мережі різним учасникам освітнього процесу?
22. «Перевернутий клас»: за чи проти?
23. Використання віртуального простору в навчальних цілях: переваги та виклики.
24. Що таке позитивний і негативний он-лайн контент? Якими є ознаки позитивного контенту?
25. Що таке пошукова система, її основні характеристики?
26. Основні правила формування запиту на пошук інформації в Інтернеті.
27. У чому полягають переваги та недоліки використання технології M-learning (mobile learning)? Наведіть приклад її використання в навчальному процесі.
28. Який вплив на мотивацію школярів мають Веб-технології? Наведіть приклади.
29. Які можливості вебінарів, Веб-занять, Веб-конференцій, їх опції та особливості використання в навчальному процесі?
30. Вікіпедія та Вікі-середовище: доцільність їх використання в навчальному процесі.
31. Чи можна ототожнювати поняття «проект», «проектна дальність», «метод проекту». Відповідь обґрунтуйте.
32. Чим відрізняється проектна діяльність від навчально-дослідницької?
33. У чому полягає та чим обумовлена інтеграція проектних та інформаційних технологій?
34. Схарактеризуйте освітні ініціативи програми Intel® «Навчання для майбутнього».
35. Технологія Webquests: сутність, особливості використання.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

лекції;
семінарські заняття;
практична робота;
написання конспектів лекцій, написання статей для української Вікіпедії.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ:

оцінки роботи студентів на лекціях і семінарських заняттях;
оцінка якості виступів на конференції, круглих столах;
бали, отримані за самостійну роботу;
захист підсумкового проєкту.

САМОСТІЙНА РОБОТА:

передбачає написання творчого есе.

Теми есе:

«Сучасні тенденції та перспективи освітніх інновацій в Україні».
«Європейська політика в освіті: можливості впровадження в Україні».
«Баланс національного та міжнародного в Україні».
«Європейська освітня практика: єдність через різноманітність».
«Синергія міждисциплінарної освіти».
«Готовність громадянського суспільства в Україні підтримувати освітні ініціативи».

Методичні рекомендації:

Обсяг есе – до 3 сторінок формату А 4, шрифт Times New Roman, кегель 14 pt з інтервалом 1,5 між рядками, з відступами від країв аркуша по 2 см зліва та згори і по 1,5 см знизу та справа. У разі використання літератури та інших джерел посилання на них обов'язкове.

Поради щодо написання есе:

❖ Будь-який твір есе варто розпочати зі вступу, в якому має бути висвітлено загальний підхід до теми. Вступ повинен містити проблемне завдання і відповідь на поставлене питання. Автор есе не повинен описувати все, що йому відомо в обсязі заданої теми, а лише те, що буде творчою відповіддю на поставлене питання у темі. Упродовж усього есе необхідно підкреслювати зв'язок поданих фактів з тезою.

❖ Основна частина есе вибудовується з метою переконання читача. Для цього автор есе має використати вагомні аргументи. Спочатку варто викласти головні ідеї та факти, які підтверджуватимуть приклади до цих ідей.

❖ Есе має містити висновки.

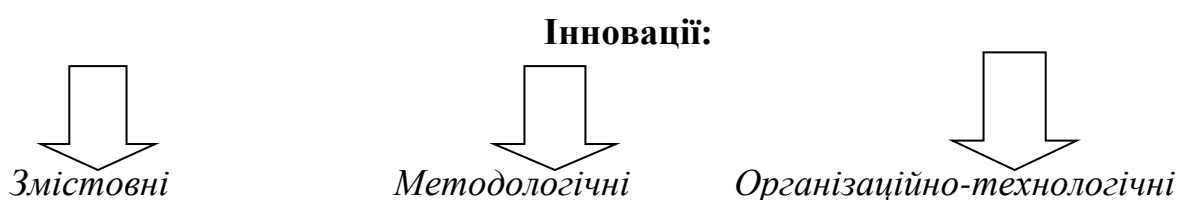
Незайвим буде ознайомитись з правилами написання успішного есе.

ЗАЛІК з дисципліни – практичний. Студенти бакалаврату поділені на групи з 3-5 осіб, що презентують різні, заздалегідь визначені інноваційні освітні технології, з особливою увагою до їх переваг та недоліків, специфіки впровадження у викладання європейської історії.

Оцінка **підсумкового проєкту** залежить від актуальності роботи, послідовності, логічності викладу матеріалу, кількості та якості використаних джерел та літератури, аргументованості висновків. Самостійність виконання та дотримання правил академічної доброчесності є обов'язковими.

У випадку презентації проєкту важливо дотримуватись правил створення успішних презентацій.

Орієнтовні теми для підготовки проєктів:

1. Інновації в змісті шкільної історичної освіти: переваги та недоліки.
2. Навчальні програми з історії: шляхи модернізації.
3. Модернізація навчальних підручників з історії.
4. Лабораторне навчання історії.
5. Проєктне навчання історії.
6. Інтегрована система навчання історії.
7. Навчання у співробітництві.
8. Сучасні моделі навчання історії.
9. Діджиталізація та уроки історії.
10. Зміна ролі вчителя: «перевернутий клас».
11. Зміни в системі оцінювання навчальних досягнень учнів з історії.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Формами контролю якості знань, вмінь та навичок, здобутих у ході опрацювання матеріалу, є:
усне опитування студентів;
колективні та індивідуальні практичні завдання;
участь студентів у роботі конференцій, круглих столів, учбових моделювань, ігор;
а також залік у формі захисту авторського проєкту.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Види робіт																	СРС	Залік	Разом	
Лекції						Практичні														
6						60											14	20	100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12			
1	1	1	1	1	1	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Сума балів
A	відмінно	90-100
B	добре	83-89
C		75-82
D	задовільно	68-74
E		60-67
FX	незадовільно	35-59
F	незадовільно	1-34

ЗНАЧЕННЯ ОЦІНКИ ЗА ШКАЛОЮ ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка	Бали	Характеристика
A	<i>5 - відмінно</i>	90-100	Робота з мінімальними помилками
B	<i>4 - дуже добре</i>	83-89	Вище середнього стандарту, але з деякими поширеними помилками
C	<i>4 - добре</i>	75-82	В цілому хороша робота, але з помітними помилками
D	<i>3 - задовільно</i>	68-74	Пристойно, але із значними помилками
E	<i>3 - достатньо</i>	60-67	Задовольняє мінімальні вимоги
FX	<i>2 – не прийнято</i>	35-59	Необхідно виконати певну додаткову роботу для успішного складання (доопрацювати)
F	<i>2 – не прийнято</i>	0-34	Необхідна значна подальша робота (переробити)

ГЛОСАРІЙ¹

Алгоритм пошуковий – метод відбору сторінок у результати пошуку та принцип ранжирування видачі результатів пошуковою машиною.

Андрогогіка (гр., чоловік і виховання) – розділ педагогіки, що вивчає питання стимулювання та спрямовування процесів виховання дорослих людей.

Аудіовізуальні засоби навчання – це технічні засоби і медіа тексти, призначені для зорового, слухового впливу й сприйняття в навчальному процесі.

Аудіовізуальне навчання – це процес розвитку особистості за допомогою і на матеріалі засобів масової комунікації з метою формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних можливостей, критичного мислення, вміння повноцінного сприйняття, інтерпретації.

Аудіовізуальні технології – це сукупність методів, аудіовізуальних засобів, що забезпечують здійснення збирання, збереження, переробки й передачі аудіовізуальної інформації.

Аудіовізуальні технології навчання – це способи побудови діяльності із застосуванням аудіовізуальних засобів для досягнення педагогічних цілей

База даних (англ. database) – впорядкований набір даних.

Білінгвальна освіта (bilingual education) – освіта, в процесі якої використовуються дві мови – рідна (перша) та друга (іноземна). Форми використання двох мов (вербальна, письмова, візуальна, аудіо та інші), а також види дидактичних матеріалів та їх мова не регламентуються, але їх рівень має відповідати середній мовній компетенції референтної групи. Перевага – крок в напрямку до освіти на кількох мовах (мультикультурна освіта).

Блог (англ. blog, від web log, «веб-журнал або щоденник подій») – це сайт, що складається з невеликих записів і мультимедіа тимчасової значимості. Як правило, блоги дозволяють залишати коментарі до окремих записів відвідувачами.

¹ Укладено за: Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с.; Куліков В.О. Пошук історичної інформації в Інтернеті: Посібник для студентів історичних факультетів. Харків: Вид-во ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 91 с.

BYOD – це абревіатура англійського висловлювання Bring Your Own Device (принеси свій власний гаджет).

Відеоконференція – методологія проведення нарад і дискусій між групами видалених користувачів з виконанням трансляції зображення в середовищі Інтернет.

Відкрита освіта – 1) система навчання, доступна кожному бажаючому, без аналізу його початкового рівня знань (без вступних іспитів), яка використовує технології і методики дистанційного навчання і забезпечує навчання в ритмі, зручному учню.

2) система навчання, доступна будь-кому, без аналізу початкового рівня знань; яка використовує технології і методики дистанційного навчання і забезпечує навчання в зручному ритмі.

Візуальні засоби навчання – це технічні засоби і медіатексти, призначені для зорового впливу й сприйняття в навчальному процесі.

ВІКІ – це веб-сайт, зміст якого можуть змінювати самі ж користувачі, зазвичай, для цього не потрібно реєструватися.

Вікісловник – це словник, що наповнюється довільно, оснований на вікі-русі. Один із проєктів «Фонду Вікімедіа».

Віртуальна реальність – 1) – нова технологія безконтактної інформаційної взаємодії, яка реалізовує за допомогою комплексних мультимедіаопераційних середовищ ілюзію безпосереднього входження і присутності в реальному часі в стереоскопічно представленому «екранному світі». Більш абстрактно – це уявний світ, який створений уявою користувача.

2) – це штучно побудований світ, який певним чином відображає і перетворює реальний світ, утворюючи певне віртуальне середовище (простір) відповідно до уявлень і цілей тих, хто його будує. Це світ статичних і динамічних імітаційних моделей уявлень людини про реальний світ і його перетворення, а також засобів формування цих моделей, їх накопичення, опрацювання, маніпулювання і формування впливів – зворотного зв'язку від штучно побудованого світу до людини.

Віртуальна школа – передача на будь-яку відстань в режимах on-lain і off-lain програмного пакету інформаційно-освітніх послуг і коригування їх засвоєння за допомогою віртуальних технологій, які принципово відрізняються від форм дистанційного навчання тим, що для учнів створюється ефект присутності в «класі» або аудиторії.

Віртуальне навчальне середовище (ВНС) – це штучно і цілеспрямовано побудований імітаційно-формувальний, навчально-пізнавальний, організаційно-технологічний та інформаційно-комунікаційний простір, в якому розгортається ВПН і створені необхідні та доступні умови щодо ефективного досягнення цілей навчання і виховання.

Веб 2.0 (англ. Web 2.0) – поняття, яким користуються для позначення ряду нових інтерактивних технологій та послуг інтернету, точніше його частини – Всесвітньої павутини (WWW). Окрім того, цим поняттям описують зміну сприйняття інтернету користувачами.

Всесвітня павутина (Веб) – world wide web, WWW або Web – провідний і найпопулярніший додаток в Інтернеті, який дозволяє діставати доступ до величезного масиву інформації і знаходити відомості з тієї чи іншої тематики незалежно від місця їх розташування. Зручність користування Web-технологіями забезпечує гіперсередовище, наочність – інтерактивні та мультимедійні засоби.

Дистанційна освіта – сучасний комплекс освітніх послуг, що надаються широким верствам населення на основі використання способів дистанційного навчання.

Дистанційні навчальні технології – це система засобів, методів і форм навчання, що постійно відтворюють формальне представлення, передачу і контроль знань.

Електронне навчання (e-Learning) – це перспективна модель навчання, заснована на використанні нових мультимедійних технологій й Інтернет для підвищення якості навчання шляхом полегшення доступу до ресурсів і послуг, а також обміну ними спільною роботою на відстані.

ІКТ-компетентність – це загальна здатність до обробки інформації й комунікації в сучасному світі. Включає в себе ефективне використання засобів інформаційних телекомунікаційних технологій.

Інновації педагогічні – введення в практику навчання новизни, що дозволяє більш ефективно вирішувати назріваючі проблеми.

Інноваційний проєкт – це комплекс взаємозв'язаних документів, які передбачають здійснення конкретної інноваційної діяльності в певний період часу.

Інтерактивне навчання – це навчання на основі здійснення прямого та зворотнього зв'язку між студентами та викладачами; забезпечення технологічного доступу до навчальної інформації з використанням

гіпертекстової технології; адаптації системи навчання до індивідуальних особливостей студентів; реалізація спілкування; можливості керування навчальною діяльністю студентів.

Інтернет-співтовариство – відносно стійка система зв'язків і відносин між користувачами мережевого інформаційного простору.

Інформальна освіта являє собою набуття знань, навичок, норм і умінь в ході повсякденного життя і контактів з оточенням.

Інформаційні і комунікаційні технології (ІКТ) – навчальне поняття, яке описує різні будови, механізми, способи, алгоритми обробки інформації. Важливим сучасним засобом ІКТ є комп'ютер, що оснащений відповідними програмним забезпеченням і телекомунікаціями разом з розміщеними на них інформацією.

Інформаційні і комунікаційні технології (ІКТ) – навчальне поняття, яке описує різні будови, механізми, способи, алгоритми обробки інформації. Важливим сучасним засобом ІКТ є комп'ютер, що оснащений відповідними програмним забезпеченням і телекомунікаціями разом з розміщеними на них інформацією.

Месенджер – програма миттєвого обміну повідомленнями, надає можливість обміну інформацією між двома або більшою кількістю користувачів Інтернету в режимі реального часу за посередництвом спеціального сервера.

Каталог ресурсів – систематизована добірка посилань на різні сайти з описами. Сайти в каталозі згруповані по темах або регіонах. Каталоги поділяються на спеціалізовані (галузеві) і загальні, а також на регіональні, національні й глобальні.

Метод проєктів 1) – організація навчання, за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань – проєктів. Метод проєктів виник у другій половині XIX ст. в школах США. Поширився на початку XX ст. Базується на теоретичних концепціях прагматичної педагогіки. У 20-х роках XX ст. М. п. привернув увагу українських педагогів, які вважали, що критично перероблений М. п. зможе забезпечити розвиток творчої ініціативи й самостійності учнів і сприятиме здійсненню безпосереднього зв'язку між набуттям учнями знань і вмій та застосуванням їх у розв'язанні практичних завдань. Однак універсалізація М. п. і розвиток комплексної системи навчання привели до різкого зниження загальноосвітньої підготовки учнів. В 60—70-х роках у США розгорнулася критика М. п., застосування якого привело до зниження рівня теоретичних знань учнів загальноосвітніх шкіл з основ наук. Проте засоби, аналогічні М. п., продовжують застосовувати в американських школах.

Метод проєктів 2) – педагогічна технологія, яка включає до себе сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за власною сутністю.

Метод проєктів 3) – (з грецького – «дослідження») – система навчання, за якої учні набувають знань в процесі планування та виконання завдань проєктів, які поступово ускладнюються.

Метод проєктів 4) – це сукупність, синтез різних методів навчання (В.Кіппатрик).

Метод проєктів 5) – це спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми (технології), що повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим чи іншим чином (Є. Полат).

Мобільний Інтернет – технологія бездротового доступу до Інтернет на основі протоколу WAP. Забезпечує сервіс високого рівня.

Мультимедійні технології – способи підготовки електронних документів, що вміщують візуальні й аудіоефекти, мультипрограми різноманітні ситуації під єдиним управлінням інтерактивного програмного забезпечення.

Навчання впродовж життя (Lifelong learning, LLL): Процес навчання за будь-якими формами (формальне, неформальне, інформальне, випадкове / спонтанне, побічне), рівнями (підрівнями, циклами) та періодами (тривалістю) впродовж усього життя.

Національна рамка кваліфікацій, НРК (National Qualifications Framework, NQF): Цілісний міжнародно зрозумілий опис національної шкали кваліфікацій (у вигляді кваліфікаційних рівнів) у термінах компетентностей, через який всі кваліфікації та інші навчальні досягнення, зокрема у вищій освіті, можуть бути виражені й співвіднесені між собою в узгоджений спосіб.

Неформальна освіта – будь-яка організована, систематична освітня діяльність поза рамками формальної системи освіти, що забезпечує певні види навчання.

«Освіта дорослих» – будь-яка освітня діяльність дорослої людини незалежно від змісту, професійної спрямованості, термінів і форм навчання, ступеня інституціалізації. Єдиним критерієм є вік людини.

Освітній простір – це сфера освітньої галузі, що найбільшою мірою визначає рівень розвитку людини, суспільства, галузі, нації та держави,

відтворює та нарощує її інтелектуальний, духовний та екологічний потенціал.

Результати навчання (*Learning outcomes*): Сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти.

Соціальна мережа в Інтернеті – це веб-сайт, за допомогою якого можна подати будь-яку інформацію про себе (школу, інститут, дату народження, улюблене заняття і ін.), за якою аккаунт користувача може знайти інших користувачів мережі.

Соціальні сервіси Веб 2.0 – це сучасні засоби, мережне програмне забезпечення, що підтримує групову взаємодію.

Співпраця в навчанні – прагнення і вміння педагога працювати спільно з учнем, допомагаючи і підтримуючи один одного.

Технологія «Віртуальна реальність» (Virtual Reality) – технологія неконтактної інформаційної взаємодії, яка реалізує за допомогою комплексних мультимедіа-операційних середовищ ілюзію безпосереднього входження і присутності в реальному часі в стереоскопічно представленому «екранному світі» («віртуальному світі») при забезпеченні тактильних відчуттів, при взаємодії користувача з об'єктами віртуального світу. Системи «Віртуальна реальність», які реалізують цю технологію, дають можливість користувачеві стати учасником дій в абстрактних просторах, в яких можна задати як віртуальні умови інформаційної взаємодії, так і віртуальні об'єкти, що підкоряються цим умовам. При цьому може бути створена скільки завгодно різноманітна інформаційно-інфраструктура «віртуального світу» і цілком реальна відчутна тактильна взаємодія, обмежена рівнем периферійних пристроїв самої системи «Віртуальна реальність». Крім того, технологія віртуального світу вирішує проблему видалення інтерфейсу між людиною і комп'ютером.

Формальна освіта – це інституціоналізована, побудована за віковою ознакою та ієрархічно структурована освітня система, що охоплює всі ступені від початкової школи аж до випускного курсу університету.

Хмарні технології – це набір засобів, що виконує обчислення за допомогою віддалених серверів і програм без безпосереднього залучення ресурсів комп'ютера користувача.

Для нотаток

Начально-методичне видання

СТРІЛЮК ОЛЕНА БОРИСІВНА

**ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ШКОЛАХ
ЄВРОПИ: ДОСВІД І НАЙКРАЩІ ПРАКТИКИ**

(INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN SCHOOLS OF
EUROPE: EXPERIENCE AND THE BEST PRACTICES)

*Свідоцтво про державну
реєстрацію друкованого засобу
масової інформації*

серія KB № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.

Редакційно-видавничий відділ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка.
14013, вул. Гетьмана Полуботка, 53, к. 208.

Тел. 65-17-99.

chnpu.tipograf@gmail.com